

619
1966

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

საქმე

№ 8 283068 M 1966 6

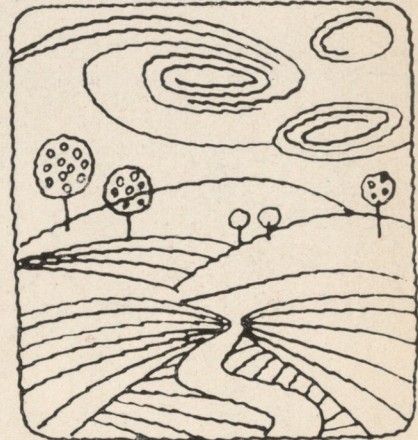
პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

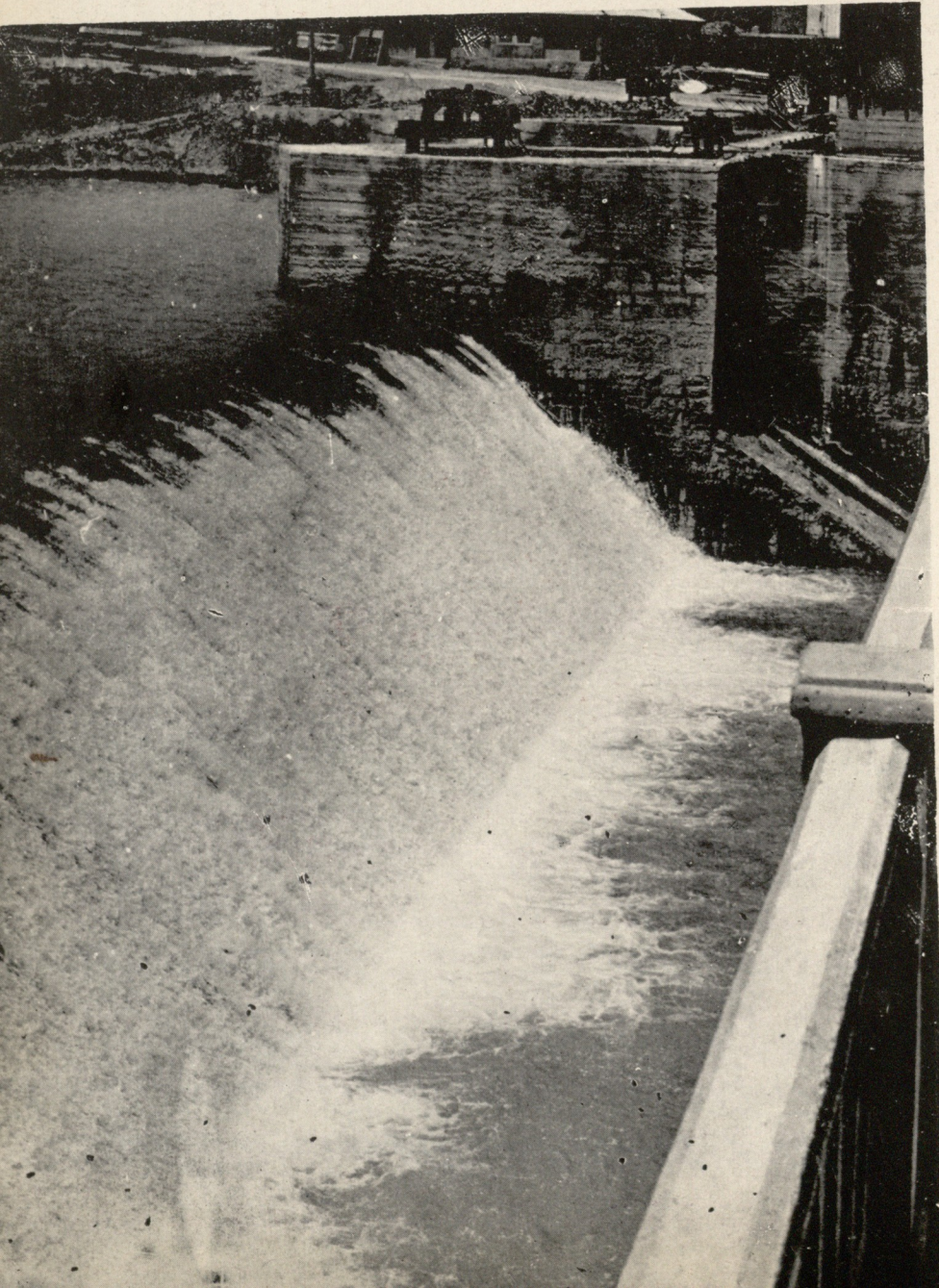
№ 8 (181) აგვისტო, 1966 წ.

გამოცემის XVI წელი.

ყოველთვიური საზოგადოებრივ-პოლიტიკური და სალიბერალური-სამხეობრივი ჟურნალი

ზაფხუნი გუსკლავია

ჩვენს ქვეყანაში არ არის ისეთი მიწები, რომლებსაც არ სჭირდებოდეს ესა თუ ის საშუალოები ნაყოფიერების ასაძაღვებლად. საქმე ენება როგორც გვალვიანი ზონის მიწებს, ისე პარბად დატანიანებულ მიწებს, იმ მიწებს, სადაც ხშირია, როგორც წყლისმიერი, ისე ქარისმიერი ეროზია, როგორც დამლაშებულ მიწებს, ისე იმ მიწებს, რომლებსაც დაპირიანება სჭირდება.

ამრიგად, მიწების მელიორაციის ფართო პროგრამა უნდა მოიცავდეს ჩვენი ქვეყნის ყველა რაიონი, თვითნაწილი კოლმეურნეობა და საბჭოთა მიწურნეობა.

სკკპ ცენტრალური კომიტეტის გენერალური მდივნის ამხანაგ ლ. ი. ბრეუნევის სიტყვიდან, სკკპ ცენტრალური კომიტეტის მაისის პლენუმზე.

ფოტო თ. პრჩაძისა
ტექსტი ი. ჯაბაღარიას.

და ხორშაკ მიწას დოვლათიან ბაღნარად აქცევს.
(სურათი 8).

4. — ხულ ოცდაცხრამეტი ათასი ჰექტარი უნდა
მორწყას ქვემოხაზგორის სამელიორაციო სისტე-
მამ, — გვეუბნება სამგორწყალმშენის მესხეთე სამ-
მართველოს უფროსი ვლადიმერ ხურცილავა (ფო-

იოჰს

10074

1. მე აქაური ვარ. აქ, ივრისპირებზე დავიბადე და გავიზარდე. ყოველ ბუჩქს ვიცნობდი, და როგორც პოეტს უთქვამს, ყველა თავთავი აქ ჩემი ძმა იყო და ყველა ყვავილი ჩემი დაი! მაგრამ ამ ტბას, ყაზანიანის მთის ძირში, პატარძეულისა და ნინოწმინდის ვენახების ზემოთ, პირველად ვხედავდურჯ-მწვანედ დელავს შეგუბებული იორი. მზის ათინათები ტალღებში იკარგებიან და მერე მადლა ამოდიან ცისარტყელებად. ერთ ალაგას კი თვითონ მზე ჩაწოლილა და ჭავლებზე ქანაობს. მერცხლები გაუქროლებენ წყალს, ხან ცისარტყელაში შეიპრებიან, ხან ფრთას გაჰკრავენ და ნაირფერად აშხეფებენ მარგალიტებს. იქ, სადაც ადრე ფონი იყო, ახლა კაშხალი გაქიმულა.

ამ სურათზე, ტბის ზედაპირზე რაღაც ბუჩქები ჩანს. მართლა ბუჩქები არ გეგონოთ. ეს წყალში ჩაძირული წნორების კენწეროებია. ამ ხეების ძირას კარგი სათევზაო იყო, მურწამ და ჭანარმა მათს ფესვებში იცოდნენ შემალვა (სურათი 1).

2. ეს ჩანჩქერი იმ ტბიდან ჩამოქუხს, ორად იყოფა და გაღმა-გამოღმა მიედინება ბეტონის კალაპოტში ჩაქედლილი. გაღმა მინდვრებში სამგორწყალმშენის მერვე სამმართველოს სამელიორაციო ობიექტებია, გამოღმა — მესხეთესი (სურათი 2).

3. არხის პირას წყალსაქაჩის მიღები ჩანს. აქედან ნინოწმინდის თავზე, ელიას გორაკზე ავა წყალი. აი სად მართლდება ქართული ანდაზა: ჭკვიანმა კაცმა რომ მოინდომოს, წყალს აღმართვაც წაიყვანსო. ჰოდა, მიდის წყალი აღმა, ავა ელიას გორაკზე და იქიდან წვიმად დაეფრქვევა ნიგორწყლის, თავოქაურისა და გოგინადელის მინდვრებს, მწირსა

ს. ქ. სსრ კ. მარქსის
სახ. სახ. რესპუბ.
ბიბლიოთეკა

ული. მქონდა მეორეც — ქირით, მაგრამ ახლა ამ მეორე მანქანისათვის ქარხანას საათობრივი გადახდა დააკისრეს, რაც ძალიან ძვირი ჯდება. ამასთან, ამ მანქანას ვერც თავის სურვილისამებრ იყენებენ, იმიტომ, რომ იგი ასეთივე წესით სხვა საწარმო-დაწესებულებებსაც ემსახურება და მისი ხელში ჩაგდება არც აგერ იოლი საქმეა. როგორც წესი, როცა გაჭირდება, სწორედ მაშინ არ არის თავის აღ-გილზე.

არის სხვა შემაფერხებელი მიზეზებიც.
- აი ერთი მათგანი: ამ ცოტა ხნის წინ გორის რკინიგზის სადგური ქარხნის პროდუქციას უოველ-დღიურად დამის 12 საათამდე იღებდა. ეს ქარხანას საშუალებას აძლევდა დროულად და სისტემატურად გადაეწეოდა თავისი პროდუქცია დანიშნულ-ბისამებრ. ახლა კი, რატომღაც, სადგური ქარხნის პროდუქციას იღებს მხოლოდ სპეციალურად დანი-შნულ დღეებში (თვეში 5-6 დღე). ეს კი საგრძნობ-ლად აფერხებს ქარხნის უოველდღიური გეგმის შე-სრულებას და, გასაგებია, კიდევ უფრო უარეს შე-დეგს გამოიღებს, როცა ქარხანა ვადავა (1967 წ.) თავის საკუთარ, ახალი დაგეგმვის სისტემაზე და მისი მუშაობის ხარისხი განსაზღვრული იქნება მისი პროდუქციის რეალიზაციის დონით.

ფიქრობენ თუ არა ამაზე რკინიგზის მუშაკები? ან იქნებ საწარმოები ემსახურებიან რკინიგზას და არა რკინიგზა საწარმოებს?

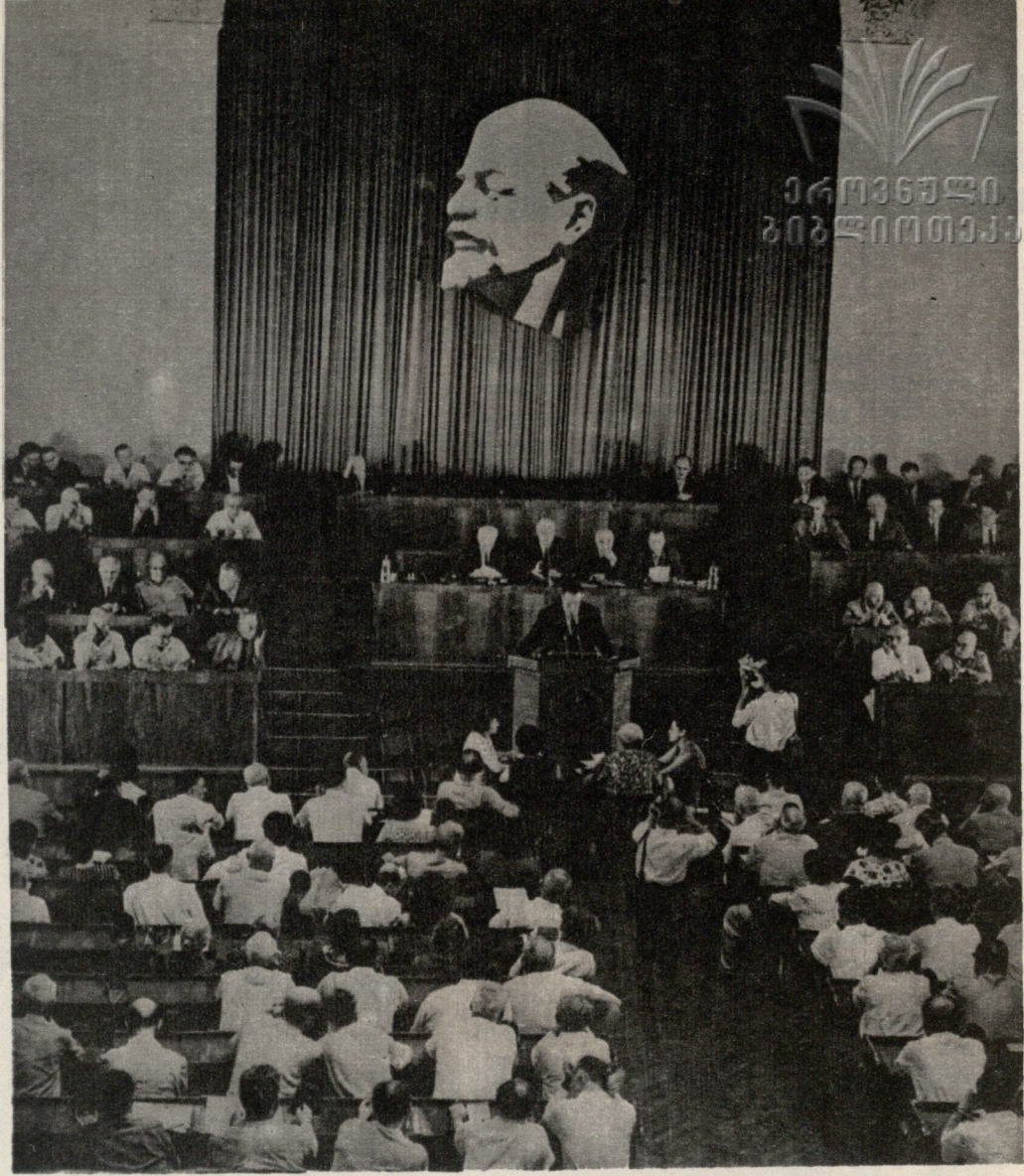
აღვნიშნავთ ერთ „წვირილმანსაც“.

სახარატო დაზგები ქარხანას. ერევნიდან აქვს მიღებული. ეს დაზგები დღეისათვის უკვე ისე და-ძველდნენ, რომ დეტალების კეთებისას სიწუსტეს ვეღარ იცავენ. დახმარებისათვის ისევ ერევნის ქა-რხანას მიმართეს, დაზგები შეგვიკეთეთო. უარი მი-იღეს — შეკეთება ჩვენი საქმე არ არიო. არა და დღემდე ჩვენში არ არსებობს ისეთი ქარხანა, რომე-ლიც შეძლებდა ლითონსაჭირედი დაზგებისა და უნივერსალური საწომი იარაღების კაპიტალურ ან საშუალო შეკეთებას. „გორული ხელსაწყო“ ხარა-ტებიც იძულებულნი არიან თვითონ ხელით წომონ დეტალის კონფიგურაცია, ეს კი აფერხებს მათ მუ-შაობას და შრომისნაყოფიერებასაც თითქმის ერთი-ორად ამცირებს.

ნუთუ ასე ძნელია ყველა ამ ხარვეზის გამოსწო-რება? ეს ხომ მთელი წლების მანძილზე გრძელდებ-ბა! იქნებ დაუფიქრდნენ ამას სათანადო უწყებების მესვეურები?

ბ. კუსრაშვილი.

ეს მხიარული ბიჭები კი ამ ხელსაწყოების შე-მქმნელი ოსტატები არიან.

ეროვნული
გეგმვის

25-26 ივლისს ჩატარდა საქართველოს საბჭოთა მწერლების VI ყრილობა. იგი დიდად მნიშვნელო-ვანი მოვლენა იყო ჩვენი ხალხის კულტურულ ცხოვრებაში; ყრილობამ შეაფასა მთელი ის დაძა-ბული შემოქმედებითი მუშაობა, რაც გასწიეს ქარ-თული სიტყვის ოსტატებმა — პოეტებმა, პროზაი-კოსებმა, დრამატურგებმა და კრიტიკოსებმა განვ-ლილი შვიდი წლის მანძილზე, მესუთე ყრილობის შემდეგ განვილი პერიოდში.

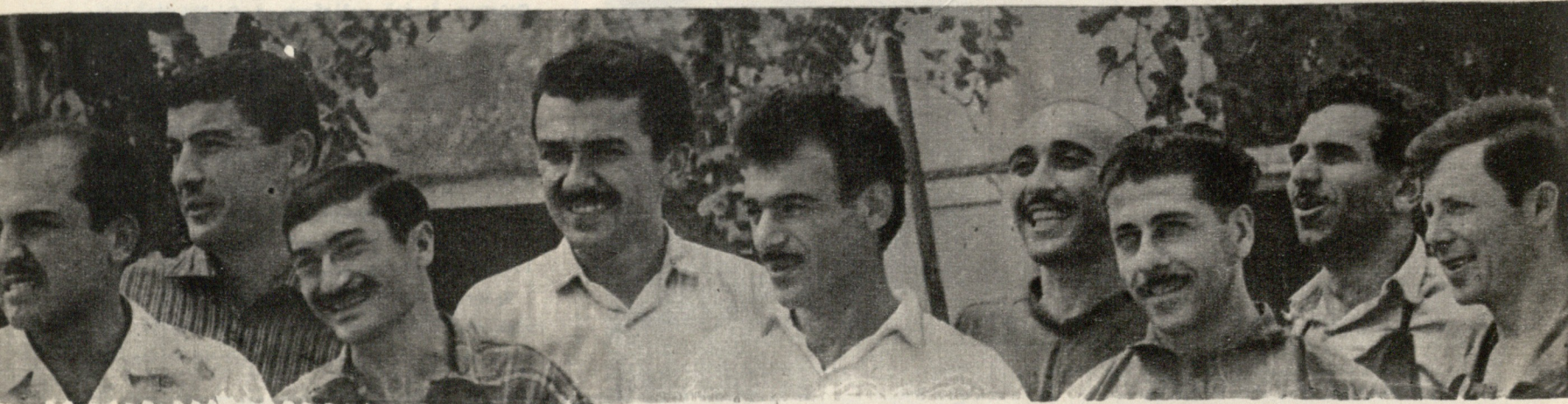
საქართველოს მწერალთა ყრილობა შეიკრიბა ღირსშესანიშნავ დროს, როცა ჩვენს ქვეყანაში გაი-შალა ახალი ხუთწლიანი გეგმის განხორციელებისა-თვის ბრძოლა, როცა ჩვენი პარტიის XXIII ყრი-ლობის გადაწყვეტილებებით აღფრთოვანებული საბჭოთა ხალხი კომუნისტური მშენებლობის ახალ, გამაწყვდებ მიჯნებს აღწევს.

საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომი-ტეტი მწერალთა ყრილობისადმი გაგზავნილ მისალ-მებაში გამოსთქვაშდა რწმენას, რომ „ჩვენი რეს-პუბლიკის მწერლები მთელ ძალებს მოახმარენ ისეთ ნაწარმოებთა შექმნას, რომლებშიც სიმართლით, შთაგონებით და მკაფიოდ იქნება ასახული ჩვენი დროის სიღიადე და მშვენიერება, და ღირსეულ წვლილს შეიტანენ კომუნისტური მშენებლობის სა-ერთო-სახალხო საქმეში“.

ქართული მწერლობა ღირსეულად გაამართლებს პარტიის ამ დიდ ნდობას.

სურათზე: საქართველოს მწერალთა VI ყრილო-ბა. სსდმთა და რბაზში.

ფოტო ო. თურქიასი.

ქონსკანონი ლოკოტიუანიძე

„გლეხის იმედის“ ეზოში დიდი ფუსფუსი და ურიაშულია. მომღერალ-მოცეკვავეთა გუნდი მთაში მიემგზავრება. ქალები და ვაჟები მხიარულად სხდებიან მანქანებში. აგერ ნინოც და მაყვალაც მოვიდნენ. მაყვალა მაშინვე შოფრის კაბინას მივარდა, მაგრამ იქ ადგილი დაკავებული დახვდა. „ჩვენთან, ჩვენთან“ — გადმოსძახეს მალლიდან ვაჟებმა. ხელი მიაშველეს და ორივე გოგო მანქანის ძარაში ბუმბულივით აიტაცეს.

ეზოში ზურიას დედა ესმა შემოვიდა. ხელში პატარა აბგა უჭირავს. წასასვლელად გამზადებულ მანქანებს აუარ-ჩაუარა, გუნდის წევრები შეათვალიერა და რატომღაც ამდენ ხალხში ნინო ჩოხელი ამოარჩია, მასთან მივიდა.

ესმა. ჩემს ზურიას ხომ იცნობ, შვილო? მაყვალა. (ნინოს პასუხი დაასწრო) ზურია კობაიძეს ვინ არ იცნობს, დეიდა ესმა!

ესმა. რა ვიცი, უცოლოდ კი დამიბერეთ ის ბიჭი და... ეს მინდა გავუგზავნო.

მაყვალა. მომეცი... მაყვალამ ხელი გაუწოდა. ესმამ მისი ხელი ვითომ ვერ დაინახა, აბგა ფეხებთან დაუდო ნინოს.

ესმა. თუ ძალიან არ შეწუხდები, შვილო!

ნინო. ღმერთო მომკალი, რამ უნდა შემაწუხოს?!

მაყვალა. მე ვითომ დავკარგავდი?! რა ეშმაკი ხარ, დეიდა ესმა?

ნინო. (ჩურჩულით) გაჩუმდი, შეიკაპო!

მაყვალა. მე კი გავჩუმდები, ესმა თუ გაგიჩუმდა! განა მაგან არ იცის, ზურიას ძილი ვინ დაუკარგა?!

მათაჩურჩული კლაკსონის ნაცნობმა ხმამ შესწყვიტა. ეზოში ჩალისფერი ავტომობილი შემოსრიალდა, მანქანიდან არჩილი გამომვიდა — ახლად გაპარსული, თმაგად-ვარცხნილი და ლამაზად ჩაცმული, იგი თითქოს მიწაზე ფეხს არ აკარებს, ისე ლა-

ლად დადის ამ გასახარებელ ქვეყანაზე.

არჩილი. ყველანი არიან? მაყვალა. მართო თქვენ გვაკლდით, ბატონო არჩილი!

არჩილი. შენ ჩვენთან წამოდი, მაყვალა, შენი მეგობარიც წამოიყვანე, სწორედ ორი ადგილი გვაქვს თავისუფალი.

არჩილმა სიტყვის დამთავრება ვერ მოასწრო, მაყვალა საბარგო მანქანიდან გადმოფრინდა.

— ვგიჟდები, ისე მიყვარს მსუბუქი ავტომანქანა — წამოიძახა მან და „პობედას“ მიაშურა. შუაგზაზე რაღაც გაახსენდა, საბარგო მანქანასთან მიიბრინა, ძარიდან ღოჭი გადმოიღო და ისევ ნინოს შეუწყრა, ჩამოდი, რალას უცდიო.

ნინო აირია, ეტყობა უნდა და არც უნდა არჩილის მანქანაში გადაჯდომა. რალაცა აჩერებს, უკან იწევა... ეს შეიძლება უბრალო ქალური მორცხვობის ბრალი იყოს, ან შეიძლება ნინოს გულს სხვა რამ აჩერებს, უფრო რთული და გაურკვეველი გრძობა... ნინო. (ჩუმად) არა, არა, მაყვალა, მე აქ დავჩივები!

მაყვალა. ნუ სულელობ, გოგო!

ნინო. არ მინდა... თუ გიყვარდე, ძალას ნუ დამატან!

არჩილმა დაინახა, რომ ნინო ყოყმანობს. ჩქარი ნაბიჯით მასთან მივიდა და ძალიან შინაურულად უთხრა:

— მომეცი ხელი ნინო, ნუ გეშინია...

ნინო უფრო გაწითლდა და ხელი ისე გაუწოდა, თითქოს ის ხელი სხვისი იყო.

ჩალისფერი ავტომობილი ფიჭვ-ნაძენარის ტყეში მიჰქრის. შარავნა მდინარის პირს მიჰყვება. ტყის სიღრმიდან ნაჯახების ჩახა-ჩუხი და ხეების გაბმული ქაზანი მოდის. გზაზე ჩაყოლებულ ტირიფებს ფათალო და უსურვაში დახვევია. ტყისპირი საესეა ყვავილოებით.

მაყვალას მინდვრის ყვავილები დაუკრეფია. ზოგი თმაში ჩაუწნავს, ზოგიც გულზე დაუბნევია.

არჩილი. (კაბინის პატარა სარკეში იყუ-

რება იგი ხედავს უზომოდ გახარებულ მაყვალას და ჯერ კიდევ დამორცხვებულ, ოღონდ დაბნეულ ნინოს) ხედავ. შაქრო, როგორ მორთულა შენი პატარაძალი! თუ სადმე ძველი ეკლესია შეგხვდა, ადექით და ჯვარი დაიწერეთ, რალას უცდით!

შაქრო. (ხუმრობით) ჯერ მზითევი არ გაუმზადებია, ბატონო არჩილი.

მაყვალა. უმზითვოდაც შემეხვეწები...

არჩილი. რა თქმა უნდა, შეგეხვეწება. თხის რძეს ყველა კი ვერ უშოვის ამ კამეჩს. მაყვალა. თქვენ ცოლიანი ხართ?

არჩილი. არა, ჩემო მაყვალა, უცოლო ვარ.

მაყვალა. ამისთანა კარგი კაცი... არჩილი. რა ვქნა, მაყვალა, ზოგი მე დაგიწუნე, ზოგმაც მე დამიწუნა...

მაყვალა. დაგიწუნეს კი არა... თქვენ ალბათ მზეთუნახავს ეძებთ!

არჩილი. აბა უშნო და ულამაზო ვის უნდა! (იგი სიამოვნებით მიჰყვება ამ უშინაარსო, შატაბუტა საუბარს).

მაყვალა. თქვენ როგორი ქალი მოგწონთ? ქერთიანი, ცისფერთვალეა თუ შავგვრემანი? გვითხარით თუ შეიძლება.

ავგიწერეთ...

არჩილი. (სიცილით) თუ მოვანერხე...

სარკე შეუჩინებლად ისე შეაბრუნა, რომ ნინო კარგად დაინახოს. ის ახლა გულწრფელია, ცოტა სერიოზულიც, თუმცა დრო და დრო ხუმრობის იერიც დაჰკრავს მის ლაპარაკს.

არჩილი. ის ქალი შავგვრემანი უნდა იყოს... მაგრამ თვალეები უმკველად ცისფერი უნდა ქონდეს.

მაყვალა. ტუჩები?

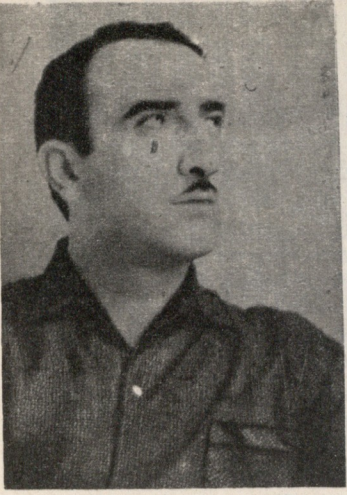
არჩილი. ტუჩები? (სარკეში იყურება)

ცოტა გაბუტული... მოწყენა რომ არ უხდება! მარჯვენა ლოყაზე პატარა ხალი... ნინომ თავი დახარა. ყველანი მიხვდნენ, რომ არჩილმა ახალგაზრდა მასწავლებლის პორტრეტი დახატა.

მაყვალა. (კისკისით) სად არის ახლა ის თქვენი მზეთუნახავი!

არჩილი. შორს არის, ძალიან შორს.

* გაგრძელება. იხ. „ღრომა“, № 6, 7.

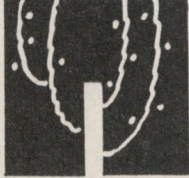
აქსაზი

Handwritten signature or name in cursive.

შოთა ნიშნიანიძე

Handwritten signature above the word **რჯამ**

არ დაგიღვედათ არა-რა ამინდს,
 ხან მზე,
 ხან წვიმა,
 ხან თოვლი ეცვა
 და ნადირობის ურიცხვი წამი
 ულაპლაპებდა უთვალავ ბეწვად...
 დატოვა ძველი ეზო და სახლი —
 პატრონს აუხდა დიდი სურვილი
 და კიბის ძირში ბებერი ძაღლი
 დარჩა ჩატეხილ საფეხურივით.
 მთვარე ფრთხებოდა ცის ქანდარაზე
 მიტოვებული ძაღლის წკმუტუნით
 და ძილ-გატეხილ ღამის დარაჯებს
 თვალს სწვავდათ, როგორც მწარე თუთუნის.
 გაწირეს ასე დარბაისელი...
 ასე ერთგული არ შეიბრაღეს,
 ჭაჭვი არ ება, მაგრამ კისერზე
 ჭაჭვივით ება წელთა სიმრავლე.
 გაიქცა ძაღლი... პატრონს გასტირა...
 ემწუთხა გზები, როგორც მარილი,
 მალე სიკვდილი ძველ მონადირეს
 მიაღდა ნაცნობ მეძებარივით.
 თურმე უბადლო ყნოსვა აქვს სიკვდილს,
 სიკვდილის გეში შეუმცდარია,
 თურმე სიკვდილი ყველაზე დიდი
 და ჯიშინი მეძებარია...
 ძაღლს ძაღლის ბედი აღარ აოცებს,
 მხოლოდ ხანდახან ლეკვობას ნატრობს,
 გაიპარება სასაფლაოზე
 და არ ასვენებს საფლავში პატრონს...

ო, გულო ჩემო, მუდამ ოცნებობ,
 გჭერა, ოდესმე შექმნი უკეთესს,
 ყველა ახლობელს და თუნდაც უცხოს
 რაღაცა დიდს და კარგს გაუკეთებ.

თუ მიხარია, სულ ტყუილია,
 არაფერი მწამს ამ გახარების,
 ეს სიხარულიც მოწამლული მაქვს
 სხვების ტკივილით და მწუხარებით.

თუ ჩემზე ვინმეს კარგი გული აქვს,
 თუკი ვუყვარვარ შინაურივით,
 ეს სიყვარულიც მოწამლულია
 სხვათა ჭილიკით და სიძულვილით.

შენ კი რად გიყვარს თითონ უღირსიც,
 ან შური რატომ გეუცხოება,
 სხვებზე ზრუნვაში, სხვებზე წუხილში
 და შიშში გადის მთელი ცხოვრება.

ო, გულო ჩემო, ვინ დაგაფასებს,
 შენს სათნოებას, როგორც შეფერის,
 თუკი ვინმეა მთელ ქვეყანაზე,
 ეს მე ვარ შენი დამფასებელი.

Handwritten signature above the graphic.

ოქროს მალაქდნენ მთელი ცხოვრება,
 ზოგი ვინ იცის, სად არ მალავდა:
 სკივრში,
 კედელში,
 ზოგიც ყურესთან,
 ზოგი სახლისქვეშ, ანდა მარანთან.

მიწაში ეგდო გაუქმებული,
 ურიცხვ მონეტად,
 ურიცხვ ტალანტად...
 მაგრამ ქვეყანა არ დავსებულა,
 რამეთუ ზოგი სულში მალავდა!

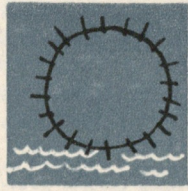
Handwritten signature above the word **გაიხსენა**

ლაზური აფრებით ზღვა წამოიშალა...
 სულო, გაიხსენე აქ როდის მოხვედი.
 ზღვისპირად შრიალებს ბიბლიურ ნიუარად
 ჩვენი დედულეთი — კოლხეთი.

რატომ იცინიან ან რატომ ტირიან
 ტალღები უხსოვარ დროიდან?
 შავი ზღვის ნაპირად წინაპრის ჩრდილია,
 არც ახსოვს თუ როდის მოვიდა.
 მეც აქეთ ვიჩქარი,
 მზეა თუ ნისლია,
 დავინთქა ზღვის ბურში,
 ზღვის სიანკარეში.
 ტალღების არ იყოს — არც მე შემიძლია
 ცხოვრება სიცილის და ტირილის გარეშე...

Handwritten signature above the word **რუსცა**

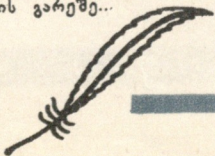
მზე ჩადის...
 ზღვისპირ ხოხობივით გდია დღისი,
 ლურჯ მინანქარზე ცეცხლოვანი ლანდი ანთია,
 სანაპიროზე ადტაცების ხმები გაისმის:
 — რა ლამაზია!
 — რა დიაღია!
 ზღვა დაშოშმინდა,
 დაცხრა ტალღა მოიერიშე
 და ნაპირები თითქო უფრო დასილიანდნენ...

საოცარია! მზის ჩასვლამდე რად ვერ შევნიშნეთ
 მისი ნამდვილი სილამაზე და სიღიადე?

მარტმა ცას წაუკიდა ხეები ვალოპრილი,
 ერთი მუჭა მერცხალიც შეაყარა ჰორფლივით.
 და მფრინავი თესლებით დაფიქტული სივრცე
 წამოდუღდა, აფუცდა, გადმოვიდა რძისებრ.

იბენტება, იბარდება ყველაფერი ირგვლივ
 შემოქმედის სიხარულით, სიზმრებით და ფიქრით.
 წამეკიდე, არ გამაძლო ფუსფუსით და
 თრთოლვით
 უმიზეზო ფორიაქო — მიზეზოო ყოვლის...

არქიტექტორი ქალის
ზლათა კეტხუდოვას
პორტრეტი.

„ლაპარაკობს ალუირის
რადიო“ (ილუსტრაცია).

იზრინე შტუნსუტი

საქართველოს სსრ ხელოვნების დამსახურებული მოღვაწე.

„ლაპარაკობს ალუირის რადიო“ (ილუსტრაცია).

„ლაპარაკობს ალუირის რადიო“ (ილუსტრაცია).

ილუსტრაციები ზღაპრისათვის „კუზიანი კვიცი“.

„სასტუმროს დიასახლისი“ (დეკორაცია).

იზინე გუნსუბი

„თეთრად ფრიალებს აფრა ეული“.
(დეკორაცია).

მალაროელები.

„ავეიობის სკოლა“ (დეკორაცია).

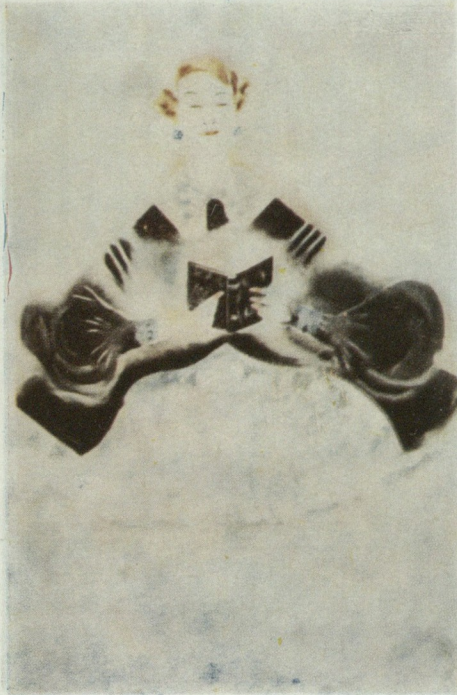

ქართული
ბიბლიოთეკა

„ჭირვეულის მორჭულება“ (ესკიზი კოსტუმისათვის)

ფარისეველი.

„შვენიერი ვახლისა“ (ესკიზი კოსტუმისათვის).

„შვენიერი ვახლისა“ (ესკიზი კოსტუმისათვის).

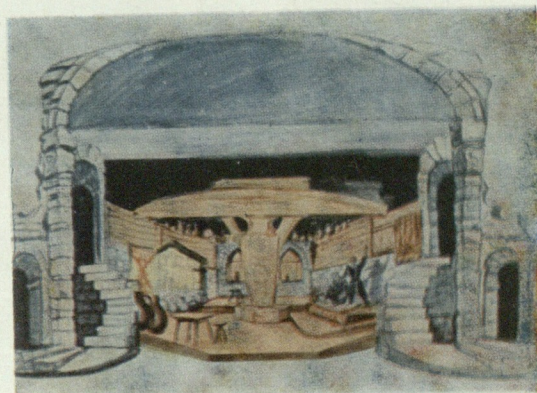
„ჭირვეულის მორჭულება“ (ესკიზი კოსტუმისათვის)

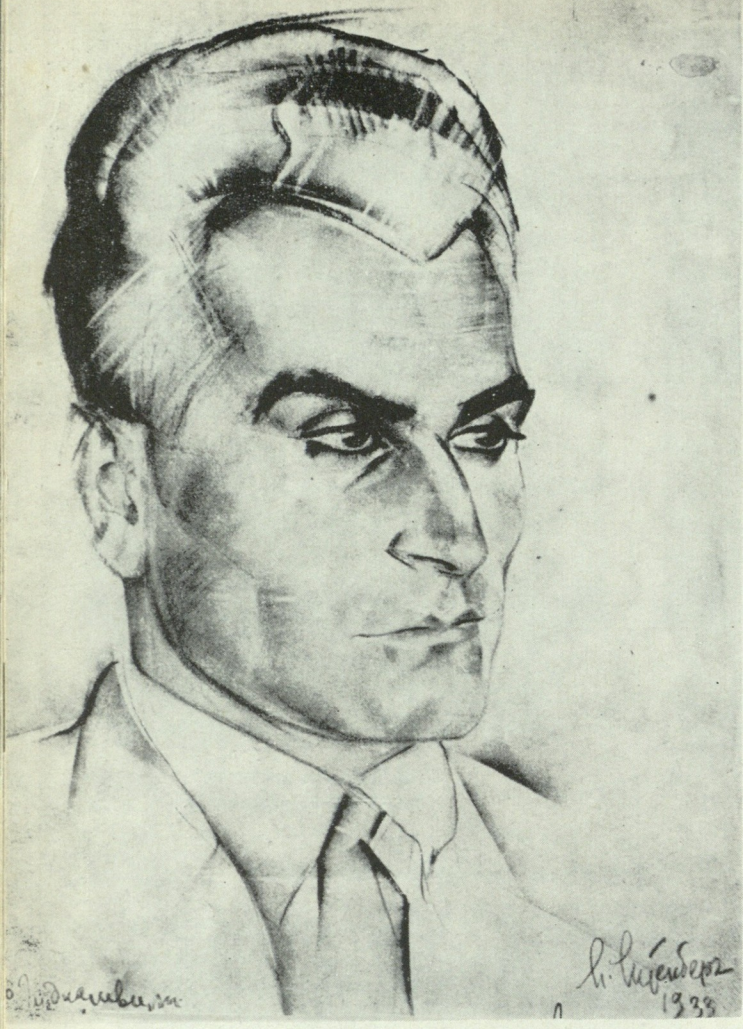

„ჭირვეულის მორჭულება“ (დეკორაცია).

„დიდი მოურავი“ (დეკორაცია).

„ჭირვეულის მორჭულება“ (დეკორაცია).

ლადო
გუდიაშვილის
პორტრეტი.

„ჩვენი დროის გმირი“
(ილუსტრაცია)

ხელოვნების დამსახურებული მოღვაწის ირინე შტენბერგის შემოქმედება ფართოდ არის ცნობილი არა მარტო ჩვენს რესპუბლიკაში, არამედ მთელ საბჭოთა კავშირში. 1957 წელს მოსკოვში მოეწყო ამ შესანიშნავი მხატვარი ქალის ნაწარმოებთა სპეციალური გამოფენა, რომელმაც მაყურებელთა შორის ღრმა ინტერესი გამოიწვია.

ვინც ჩვენი თეატრებისა და რესპუბლიკური სამხატვრო გამოფენების ხშირი სტუმარია, შეუძლებელია მას ეს კარგი მხატვარი არ ახსოვდეს. ათეული წლების მანძილზე მისი გაფორმებით თბილისში სამასამდე სპექტაკლი დაიდგა. მასვე ეკუთვნის მრავალი წიგნის გრაფიკული გაფორმება და დასურათება.

ირინე შტენბერგი დაიბადა თბილისში. მომავალი მხატვარი ქალთა მეორე გიმნაზიის დამთავრებისთანავე ჩაირიცხა საქართველოს სამხატვრო აკადემიაში; იქ მისი მასწავლებლები იყვნენ გამოჩენილი ოსტატები — გ. გაბაშვილი, ი. შარლემანი, ი. ნიკოლაძე, ე. ლანსერე, ბ. შებუევი და სხვები. შტენბერგმა პირველი პერსონალური გამოფენა მოაწყო 1929 წელს ქ. მოსკოვში; მხატვარი ქალი იმ ხანებში იქაურ გამოცემლობებში მუშაობდა.

1931 წლიდან ირინე შტენბერგი თბილისში გადმოვიდა. 1936 წლიდან იგი მუშაობს მხატვარ-დამდგმელად გრიბოედოვოს, მარჯანიშვილის, რუსთაველის სახელობისა და ქართულ და რუსულ მოზარდ მაყურებელთა, თბილისის სუნდუკიანის სახელობის, სოხუმისა და გორის თეატრებში.

წელს, გაზაფხულზე, ხელოვნების მუშაკთა სახლში მოეწყო მისი ნამუშევრების ახალი გამოფენა, სადაც მხოლოდ მცირე ნაწილი იყო წარმოდგენილი იმისა, რაც მხატვარ ქალს თავის მოღვაწეობის ოცდაათი წლის მანძილზე შეუქმნია. აქ იყო ესკიზები ფრანგული, ესპანური, ინგლისური, რუსული, გერმანული, ქართული კლასიკური და ახალი დროის პიესების დადგმებისათვის. გამოფენის დათვალიერებისას მწახველს აოცებდა არა მარტოოდნე მხატვარი ქალის შემოქმედებითი ალღო და გემოვნება, არამედ ისტორიული ხასიათის მასალისა და ლიტერატურული ტექსტის ბრწყინვალე ცოდნაც, აოცებდა რეჟისორული ჩანაფიქრის პლასტიკური და ფერწერული გააზრებაც. მხატვრის ესკიზები დადგმისათვის და კოსტუმებისა თუ ტიპების ნახატი, თითქმის ყოველთვის, ზუსტად მისდევს პიესის კოლორიტსა და ეპოქის სტილს. ი. შტენბერგი თავის გაფორმებას მუდამ პიესისა და რეჟისორის ჩანაფიქრის ლიტმოტივზე ააწყობს ხოლმე. მხატვრის ფერი თუ ნახატი ყოველთვის შეხმატკბილებულია სპექტაკლის დედააზრთან.

გამოფენაზე წარმოდგენილი ესკიზების მიხედვით, ნათლად ჩანს, რომ შტენბერგმა შესანიშნავად იცის სასცენო სივრცის სპეციფიკა, მისი სივრცობრივი თუ სამოქმედო პლანით გააზრება და წაკითხვა.

გამოფენაზე წარმოდგენილი იყო შტენბერგის მიერ შესრულებული წიგნის გაფორმებანი და დასურათება. აქაც მხატვარი ქალი წინა პლანზე წიგნის

ძირითად აზრსა და მის პლასტიკურ გადაწყვეტას აყენებს. მთელ რიგ შემთხვევებში მხატვარი, განსაკუთრებით ლიტერატურულ პერსონაჟთა გადმოცემიქას, იყენებს ერთგვარად სასცენო პრინციპებს და ამ გზით მათ ფართო ფსიქოლოგიურ დახასიათებას ცდილობს.

არა ნაკლებ საინტერესოა ამ გამოფენაზე წარმოდგენილი დაზგური გრაფიკა, ყურადღებას იქცევს ამ ნამუშევრებში სინამდვილის მართალი მხატვრული ასახვა. მეტად საინტერესოა მხატვრისეული ცდები ადამიანთა ფართო და მეტად ფაქიზი პორტრეტული დახასიათებისა, აქაც ყველაფერი დანახული და წარმოდგენილია თეატრის მხატვრის პოზიციებიდან.

შალვა კვასხვაძე

ხელოვნების დამსახურებული მოღვაწე, ხელოვნებათმცოდნეობის კანდიდატი.

„ჩვენი დროის გმირი“
(ილუსტრაცია).

დიდი სკოლისთვის დასაწყისი

ანგონ წულუკიძე

დავით ანდლულაძის საღამო, ამას წინათ რომ გაიმართა, ჩვენი ხელოვნების შტაბში ჩაიწერა, როგორც საქართველოს მუსიკალური ცხოვრების ერთი შესანიშნავი ფურცელი. ეს იუბილე არ იყო. ვანო ხარაჭიშვილის სახელობის კონსერვატორიამ აღნიშნა სახელოვანი მომღერლის ბედგავიერი მოღვაწეობის 20 წლისთავი. ზაქარია ფალიაშვილის სახელობის თეატრმა კი იმ დღეს ცალკეულ მოქმედებათა სახით წარმოადგინა ის ოპერები, რომლებშიც დავით ანდლულაძის მონაწილეობა წარუშლელად აღბეჭდილა ჩვენს თანამედროვეთა მესხიერებაში.

თვით მსცოვანი მომღერალი ამ დროს მაყურებელთა შორის იმყოფებოდა, სცენაზე კი მისი მოწაფეები მღეროდნენ. სწორედ იმ, მართლაც რომ საწიგნო საღამოს, ყველაზე თვალნათლივ დასანახი იყო დიდი ქართველი მომღერლის განვლილი გზა, მასშტაბი და მნიშვნელობა მისი ფასდაუღებელი მოღვაწეობისა.

გუშინდელი დღესავით გვახსოვს დავით ანდლულაძის უკანასკნელი გამოსვლები თბილისის საოპერო თეატრის სცენაზე, ამ თხუთმეტობე წლის წინათ. ჩვენს თანამედროვეთაგან კი ბევრი უშუალო მოწმეა დავით ანდლულაძის თითქმის მთელი შემოქმედებითი გზისა. საოპერო ხელოვნების მოყვარულებს დღესაც მესხიერებიდან არ ამოშლიათ დავით ანდლულაძის ხმის იშვიათად კეთილშობილური, ღრმა და ღამაზი ტემბრი; მისი ხმა — უძლიერესი იყო. იგი ისედაც იშვიათ, წმინდა დრამატულ ტენორთა უმაღლეს რანგს — ჰეროიკულ ტენორებს განეკუთვნებოდა.

კარგად გვახსოვს მისი სიმღერის მანერა: გულიანი, ოდნავ მძიმე, ვაჟაკური; მისი სიმღერიდან დიდი სითბო მოდიოდა მუდამ. უკველთვის თანაბარ „ფორმაში“ როდი იყო — ძველ სამხედრო პირს ძველი ნატყვიარიც გაუხსენებდა ხანდახან, რაც მის ხმის უღერადობასაც, უფრო შუა რეგისტრებს დაეტყუბოდა. მაგრამ საოცარი ის იყო, რომ ყოველთვის, ასაკის მიუხედავად, ურყევი ბრწყინვალეობით უღერდნენ მაღალი ბგერები. საყოველთაოდ ცნობილია დავით ანდლულაძის მგრგვიწინი, იშვიათი სილამაზის სი ბემოლი!

მდიდარი, სავსე და მასშტაბურია მისი სცენური ბიოგრაფია: არტისტულ გარიჟრაჟზე სტანისლავსკისთან მუშაობა მუსიკალურ თეატრში, მოსკოვში; პირველი ნაბიჯები თბილისის კონსერვატორიის საოპერო სტუდიაში 20-იანი წლების დასაწყისს, ტრიუმფალური წარმატება ხარკოვში — მოქმედ უკრაინის მაშინდელ დედაქალაქში, ბოლოს — მოღვაწეობა საბჭოთა კავშირის დიდ თეატრში, 20-იანი წლების შუალედში, სადაც საგანგებოდ ანდლულაძისათვის იდგმებოდა ოპერები, მათ შორის მთავარ როლს „მუგენოტები“, რომლის მთავარი, დრამატული ტენორისათვის უძნელესი — რაჟლის პარტიის სხვა შემსრულებელი, ანდლულაძის გარდა, იმუამად იქ არავინ მოიძებნებოდა! სამწუხაროდ, დავით ანდლულაძის სამსახიობო მოღვაწეობის დროს არ იყო საშუალება, რომ მისი ხელოვნება გასცდნოდა ჩვენი ქვეყნის ფარგლებს. ეტვის გარეშეა, რომ მას ძალზე დიდი რეზონანსი ექნებოდა.

ხოლო დავით ანდლულაძის მოღვაწეობა თბილისის საოპერო თეატრში — ქართული საოპერო ხელოვნების მთელი ეპოქაა.

თავიდანვე მძლავრი გაქანებითა და შემართებით შემოვიდა საოპერო სცენაზე დავით ანდლულაძე. პირველსავე წლებში თვალსაჩინო გახდა მისი ხელოვნების მონუმენტური მასშტაბი, ფართო დიაპაზონი. ერთიმეორის გვერდით ბედვდა მსმენელ-მაყურებელი მის სახეებს უმთავრეს იტალიურ ოპერებში: რიჩარდს — „ბალ-მასკარადში“, რადამესს — „აიდაში“, მანრიკოს — „ტრუბადურში“, კაგარადოსის — „ტოსკაში“, რუდოლფს — „ბოჰემიაში“, პიეტროსს — „ჩიო-ჩიო-სანში“, კანოის — „ჯამბაზებში“, ბოლოს — ოტელოს — ვერდის ოპერაში. ვხედავდით და ვისმენდით ანდლულაძის დონ-ხოზეს-ბიუსეს „კარმენში“. მთავრობა რუსული კლასიკური ოპერის უმაღლეს ქმნილებებში — ჩიკოკოვსკის „პიკის ქალში“ გერმანიის, და მუსორგსკის „ბორის გოდუნოვში“ გრიშკა ოტრებიევის პარტიებს. და ყველაგან იყო მგზნებარე, დინამური, შემართებული, რაც მთავარია — თავისთავად!

ყოველივე ამას ნაკლები ფასი ექნებოდა, რომ დავით ანდლულაძის შემოქმედებითი მწვერვალი სწორედ ეროვნული ოპერა არ ყოფილიყო. ეს გახლავთ „ახესლომ და ეთერი“ — ახესლომის პარტია. ვიცოცხლებთ ქართული ხელოვნების პირველ დეკადას მოსკოვში, აქ პირველად საქვეყნოდ გასცილდა საქართველოს ფარგლებს ქართველი ხალხის მუსიკალური ენერჯია, პირველად გასცილ-

ეროვნული
მუსიკის

დ. ანდლულაძე თავის მოწაფეებთან

და და ვეებერთელა ძალით დაიქუხა. წარუშლელია მნიშვნელობა მასშინ დადგმული „ახესლომისა“, ეს იყო ჭეშმარიტად რანდული ელვარების სპექტაკლი, რომელიც რეჟისორმა შოთა აღსაბაძემ და მხატვარმა ირაკლი გამრეკელმა დადგეს. მაღალი შემართებითა და ნიჭიერებით თითქოსდა ერთმანეთს „ეჭიბრე-ბოდნენ“ დავით ანდლულაძის ახესლომი, ეკატერინე სოხაძის ეთერი, პეტრე ამირანაშვილის მურმანი. ჭეშმარიტი რომანტიკული მგზნებარებით წარმართავდა სპექტაკლებს თეატრის მუსიკალური ხელმძღვანელი — მაღალნიჭიერი ევგენი მიქელაძე. „ახესლომთან“ ერთად მოსკოვის მაყურებლებს იპყრობდა ფალიაშვილის მეორე დიდებული ქმნილება „დაისი“, მართლაც რომ სახალხო დღესასწაულის ელვარებით აღსავსე, დინამური და პოეტური წარმოდგენა, რომლის დადგმაც აღექანდრე წუწუნავას და მხატვარ სოლომონ ვირსალაძის ეკუთვნოდათ. სოხაძესა და ამირანაშვილს აქ პარტიციპაციას უწევდა დიდებული ქართველი მომღერალი ნიკო ქუმსიაშვილი.

ბევრი ღირსშესანიშნავი სახე შეუქმნია დავით ანდლულაძეს ქართულ ოპერებში: შოთა — არაყიშვილის „შოთა რუსთაველში“, მალხაზი — „დაისი“, ზაქრო — ანდრიაშვილის „კაკო ყაჩაღში“, ბაში-აჩუკი — კერესელიძის ოპერაში.

დავით ანდლულაძის უკანასკნელ ნამუშევართაგან განსაკუთრებული მნიშვნელობისა და მასშტაბისა იყო ტარიელი — შალვა მშველიძის ოპერაში „ამბავი ტარიელისა“. რუსთაველის გმირის განსახიერებრას თავი იჩინა დავით ანდლულაძის, როგორც მომღერლისა და მსახიობის ყველა საუკეთესო თვისებამ: გმირულმა მგზნებარებამ, ემოციურმა დიაპაზონმა, მონუმენტურმა მასშტაბებმა. ასეთი იყო მის მიერ დიდი პათოსით ნაშღერი ტარიელის არაა „ისმათ დაო“; იგი უღერდა, როგორც ჭეშმარიტად გოლიათური გოდება. დავით ანდლულაძე თავისი ხელოვნების მწვერვალზე გრძნობდა თავს და დიდის აღმაფრენით გვაგრძნობინებდა ეროვნული სიმღერის ძალასა და თვითმყოფადობას, მშველიძის მუსიკის ღრმა თავისებურებებს.

დავით ანდლულაძე შემკვიდრეა ვანო ხარაჭიშვილისა, თანამედროვე — ნიკო ქუმსიაშვილისა, რომელთან ერთად იგი დიდხანს და დიდის ღირსებით

(დასასრული მე-13 გვერდზე)

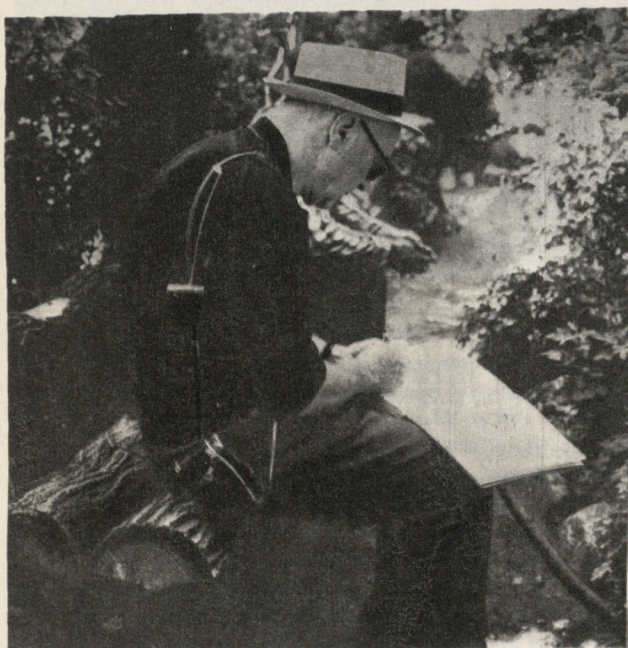
ქართული
წიგნების
კავშირთა
კავშირთა

საქართველო

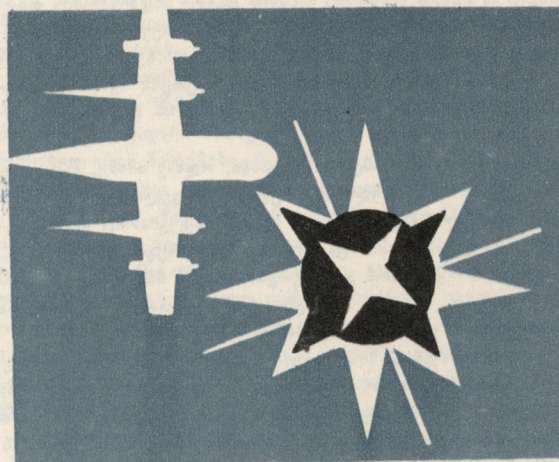

აი, ეს თბილისის ჭიშკარია.

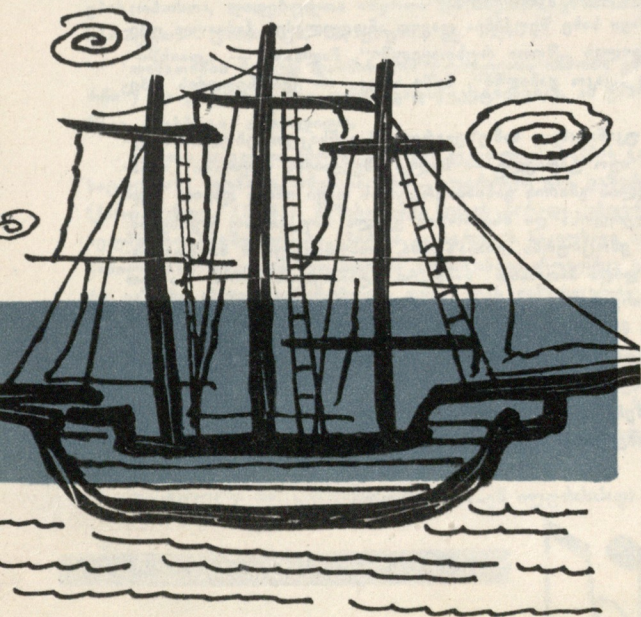
კიდევ ერთი ჩანაწერი ემატება მიხეილ მამულაშვილის ბაღის მატაინეს.

ფოტო
ოთარ თურაძისი

ძველ თბილისსაც თავისი სილამაზე აქვს.

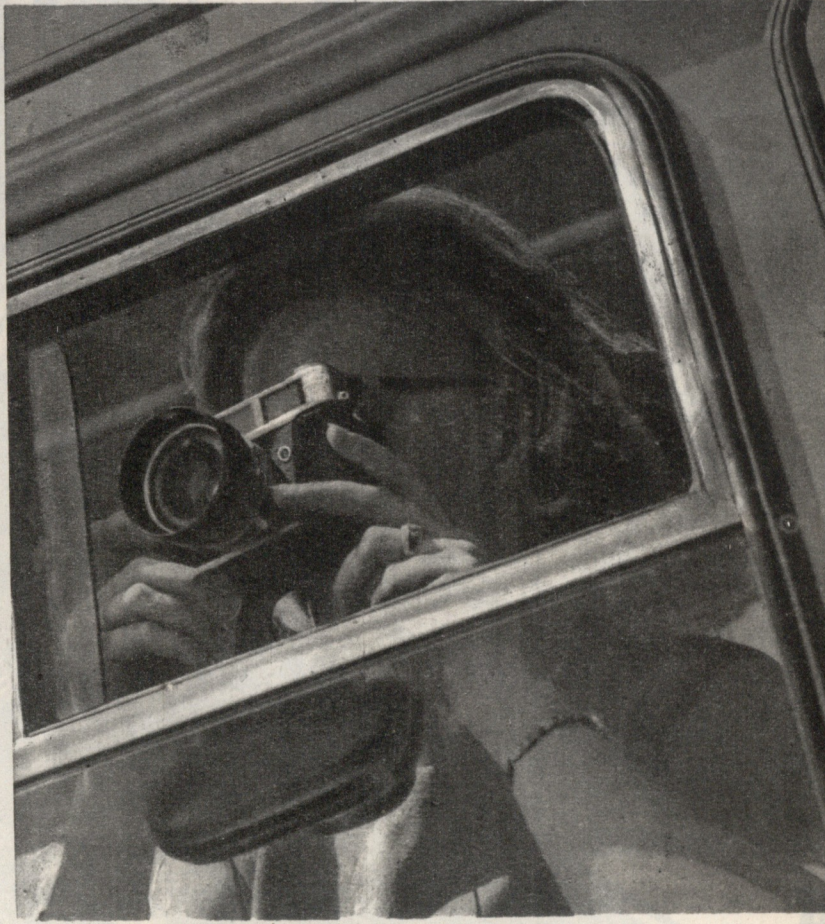
ხელოვნების სახელმწიფო მუზეუმი. აქ ინახება ჩვენი ძველი განძეული.

ამ თხუთმეტობედე წლის წინ საფრანგეთში დაარსდა ე. წ. „ხმელთაშუა ჴღვის კლუბი“, რომლის მიზანია თავის გარშემო მიიწიღოს და დაეხმაროს უკე-ლას, ვისაც სურს, რომ შეგბუღება ტურისტულ ლაშქრობასა და უცხო ქვეყ-ნებში მოგზაურობაში გაატაროს.

ხმელთაშუა ჴღვის კლუბმა ორი წელია, რაც მეგობრული ურთიერთობა დაამყარა საბჭოთა კავშირთან. ამ კლუბს ახლა თავისი მუდმივი წარმომადგენ-ლები ჰყავს საბჭოთა კავშირის ოთხ ქალაქში; ეს ქალაქებია მოსკოვი, ლენინგ-რადი, სოჭი და თბილისი.

ფრანგი ტურისტები საბჭოთა კავშირში ორი მარშრუტით მოგზაურობენ; ორივე საქართველოს დედაქალაქზე გადის. თბილისში ჩამოსულ ტურისტებს ბევრი რამ ახალი და საინტერესო ელოდებთ. ქალაქის ძველი და ახალი უბნე-ბი, ფუნქციონირის პლატო, მცხეთის დიდებული ჳვარი და სვეტიცხოველი, წაღკოტად ქცეული მიხილ მამულაშვილის ბაღი და ვინ მოთვლის კიდევ რა-მდენი რამ იწვევს ფრანგი ტურისტების გულწრფელ აღტაცებას.

მიუორი საქართველოს დედაქალაქს ფრანგი სტუმრები წარუშლელი შთაბეჭდილებით სტოვენენ. მათ აღბათ დიდხანს ემახსოვრებათ ჩვენი თვალ-წარმტაცი ბუნება და რაც მთავარია, გულღია, გამრჯე და სტუმართმოყვარე ხალხი, რომელთანაც დამეგობრება რამდენიმე დღეში მათ უკვე მოასწრეს.

დაე, ეს სურათიც სამახსოვროდ დარჩეს!

ღიღი ხალხანაის ასტაუნა

ეწეოდა ქართული საოპერო ხელოვნების ჳაპანს. მაგრამ დავით ანდღულაძეს ბეღმა არგუნა უფრო დიდხანს უოფილიყო სცენაზე და უფრო მეტიც — სცენის დატოვების შემდეგ თავისი ენერგია ისეთივე ძალით კვლავ ეროვნული ოპერისათვის მიეძღვნა. დღეს დავით ანდღულაძის სკოლა მიჩნეულია ეროვნული ვოკალური ხელოვნების მძღავრ და საიმედო საყრდენად. ანდღულაძის პედაგოგიური მოღვაწეობა ისეთივე მასშტაბურია, როგორც მისი არტისტული ხელოვნება. ბევრი საფუძვლიანად მომზადებული, ნამდვილ ბროფესიულ გზა-ზე შემდგარი მოწაფე, ქალი თუ ვაჟი მიუტია მსცოვან ხელოვანს ეროვნული საოპერო თეატრისათვის. მაგრამ აქ გვინდა გამოვყოთ სწორედ ის, რაც ამას წინათ, ოპერის თეატრში ვიხილეთ.

მრავალი მისი მოწაფე წარსდგა იმ სადამოს მსმენელის წინაშე. მათ შორის ფაქიზი, კულტურული მუსიკოსი, კოლორატურული სოპრანო ლუდმილა ნა-დიბაიძე, უკვე დამსახურებული არტისტი, კარგი ლირიკული ტენორი და კარგი მსახიობი ამირან გაგუა, სულ ახალგაზრდა მსახიობი, ძლიერი და საიმედო მო-ნაცემების მქონე მცეო-სოპრანო ლიანა ლვედაშვილი.

ბოლოს აღვნიშნავთ უველაზე მნიშვნელოვანსა და პრინციპულ მომენტს. თვალსაჩინო იყო ფრიალ უნიკალური სურათი: საზოგადოებრიობას ერთად წა-რუდგა სამი უბადლო მონაცემების დრამატული ტენორი: ჴურაბ ანჯაფარიძე, ნოდარ ანდღულაძე, ჴურაბ სოტკიავა. მტკიცება აღარ სჭირდება იმას, თუ რაოდენ ძალას უქმნის ეს ამბავი არა მარტო ერთ ვოკალურ სკოლას, არამედ

მთელ ეროვნულ საოპერო კულტურას! საბჭოთა კავშირის სახალხო არტისტმა, პროფესორმა დავით ანდღულაძემ ეროვნული საოპერო ხელოვნების საუკეთე-სო თვითმყოფადი ტრადიციები უშუალოდ გადასცა თავის მოწაფეებს. სწორედ ამ დღეს თბილისის საზოგადოება პირველად მიხსალმა ჴურაბ ანჯაფარიძეს, როგორც საბჭოთა კავშირის სახალხო არტისტს. საგულისხმოა, რომ დავით ან-დღულაძემ აბესალომით დატოვა სცენა, მისმა მოწაფემ ჴურაბ ანჯაფარიძემ კი აბესალომით შემოანათა სცენაზე. დღეს დიდი თეატრის სოლისტის ჴურაბ ან-ჯაფარიძისათვის დავით ანდღულაძე ვოკალური ხელოვნების უპირველესი ავ-ტორიტეტია და ის მისი მუდმივი კონტროლის ქვეშ იმყოფება. ჴურაბის მიმართ დავით ანდღულაძე ყოველთვის ისეთივე გულისხმიერი იყო, როგორც თავისი ვაჟის — ნოდარის მიმართ. ნოდარ ანდღულაძის, — დღეს საქართველოს სახა-ლხო არტისტის დიდი წარმატებანი, ბრწყინვალე ვოკალური მონაცემები და პერსპექტიულობა — თვალსაჩინოა. ბევრი თვისებით ჳგავს ნოდარ ანდღულაძე მამას, მაგრამ ამასთან აშკარად ავლენს საკუთარ გზასა და პრინციპულ, დაუი-ნებულ მისწრაფებას; ამას ვხედავდით იმ სადამოსაც, „ლუღია დი ლამერმურ-ში“ მისი მონაწილეობის დროს. ბოლოს — ჴურაბ სოტკიავა — დიდად ნიჭი-ერი, პერსპექტიული, ხალასი ემოციებისა და არტისტული გზენების მომღერა-ლი, რომელმაც სულ ახლახან შემოღდა სცენაზე ფეხი.

და ყოველივე ამის გამო, განუზომელია ის მაღლიერების გრძნობა, რომლი-თაც გამსჭვალული იყო იმ დღეს ფალიაშვილის სახელობის თეატრში მყოფი საზოგადოება.

ლან, სოფლიდან ქალაქამდე გზა იციან და მეტი არც უნდათ, პოლა, რატომ და-
არქვეს რობიზონა, არ ვიცი.

დაჭაბუკებისას ხშირად პოულდობდნენ რობიზონას ვაშლის ძირში გაჭი-
მულს. თავი ჩრდილში ედო, ფეხები მზეზე ეყარა, საბერველივით ქშინავდა.

თექვსმეტი წლის რობიზონა მთელი სოფლის ხალხს მალდიდან დაუპრებ-
და, მაინც, პატარა ბავშვებიც კი, რობიზონას ეძახდნენ.

— ჭაობში ამოვიდა ეს ოჯახური? მთელ პოლში ვერ გამოუნახავენ ტან-
საცმელს, — თქვა კომისარმა, როცა რობიზონა აღრიცხვავზე გაატარეს.

ტანსაცმელიც მოუნახეს და ფერდის ჭვალიც ამოადებინეს. ჯარი მოიარა.
მერე თავის სოფელში გოგო შეირთო. სიყვარულითა და ხალისით ადივსო.
ბაღი ჩააბარეს. ჩაუმუხლავედ ეჭიდებოდა მიწას, ებრძოდა ფოთლისა და ნაყო-
ფის მტერს.

- ძაან კი გამოუფხივლებია ჯარს!
- ჯარმა კი არა, დედაკაცმა გამოაფხივლა.
- კარგი ბიჭი კი დადგა და...

ამბობდნენ გზად გამგლელები, როცა ბაღში მომუშავე რობიზონას მოყ-
რავდნენ თვალს.

ახლა კი უხალისოდ მიხუვება ორდობეს, გაჭოლივით მიდის. სერიოზული
რობიზონა უფრო სასაცილოა, ვიდრე მაშინ, როცა ის ხუმრობს, ენაბლუ ვი-
გიას აჯავრებს, ან მოდის აულოლი ქალებს დასცინის და წიქლში იკანწება.

ვაშლის ჩრდილში წამოწვა, წყალს დაელოდა, ვერ მოისვენა, წამოჭდა,
მუხლებზე იდაუვებით დაეყრდნო, თავი ხელეში ჩარგო. კარგა ხანს იყო ასე,
მერე გვერდზე გადაწვა, ვერც სხეულის ასეთ მდგომარეობას შეეწყო და პირ-
ქვე დაემხო.

ქორწინებიდან მესამე წელი მიდიოდა, ელისოს კი არაფერი ეტყობოდა.

- ვიდაცას ელი.
- არ იცი, მოვა თუ არა.
- პატარა იმედი კი გაქვს.
- ძალიან ვინდა, რომ მოვიდეს.
- და უცებ ჩაგჩურჩულებენ: არ მოვა.

მოლოდინს მტრედვით ხელში მოგიკლავენ.

რობიზონა ჩრდილში გდია. სადღაც ჭრიჭინობელა ჭრიჭინებს. ერთი და-
ნახვა მაინც. წამოჭდა და ათვალიერებს. სადღაც ახლოსაა, თორე ასე არ შეა-
წუხებდა. ვაშლის ხეს შეავლო თვალი, ცერის სიმხმო ნაყოფით დახუნძლულიყ-
ვენენ ტოტები. დასავლეთით, ხშირ ფოთლებში, მზე ოქროს ობობასავით ჩაქ-
სელულიყო, მაგრამ რობიზონას მზე არც გახსენებია, ოღონდ ეგ იყო, თვალები
ატკინა ჭურჭრუტანიდან დაცემულმა სხივებმა. ისეგ მიწვა, ისეგ აჭრიჭინდა ჭრი-
ჭინობელა. არ ჩასძინებია, არც ის გახსენებია — რას უცდიდა. მწყემსის შეძა-
ბილმა გამოარკვია. წამოიხედა. სოფლის ნახირი ორდობებში შემოდიოდა.

წყალი ვაშლებში შესულიყო, უგზოდ დაეხეტებოდა. ზოგს ვაშლის ძირი
მთლად დატბორილიყო, ზოგს წვეთიც არ გაკარებოდა. გეზი მისცა რუს: „ამ-
დამ ისინიც დაძლებიან, ცვარუნახავი ფეხვები“. თოხი მიაგლო და სახლისაკენ
გასწია.

მეორე დღეს ისეგ მიადგა ბაღს, რუს შეყვა და წყალი დაწრიტა. „მეორე
შეწამლვა დღეს უნდა დაგეწყო, ზვალ დაგეწვებო“, — გაიფიქრა და თავი მი-
ანება.

„ხვალეც“ გათენდა, რობიზონამ ხელი ჩაიქნია.
მამა გაოცდა, ბიჭი ცუდად თუ არისო, ერთ კვირას ზურგით ათრია შხამ-
სახსურთ, შევიღზე გაპიროვნებულ ბაღს მოვლა არ დააკლო.

* * *

ელისო ქმარს ვეღარ სცნობს.
ადრე, მიწეწიანად თუ უმიწეწოდ, სულ იცინოდა რობიზონა, ახლა კი...
გაიშლართება ტახტზე, გადაბრუნდება კედლისაკენ, ბორგავს, ტრიალებს.

ერთ საღამოს ცოლი შეეკითხა:
— რამ გამოგცვალა ასე?

— შენ ვინ გეკითხება? — იყვირა რობიზონამ, ფიქაკი გადაიკვა და გარეთ
გავიდა.

ელისო აღარ შეიტყუებია, ტირილი ყელში მოაწვა, გაიხსენა: რობიზონა
მის აჩრდილს დახედვდა, ცასა და მიწას ეუციცებოდა.

იმ საღამოს, როცა ვახშმად დასხდნენ, დუმილი არ დაურღვევიათ. ცოლს
თვალს შეავლებდა და ზანტად იფლუკებოდა.

ელისოს გულში ეჭვი წვეთწვეთად იდგრება. რობიზონა ერთბაშად აყვირ-
დება, ყვირილი ბუზღუნში გადადის, ბუზღუნში სილბო-მორჩილებაში, მას ნამ-
დვილი გაბრაზებაც არ შეუძლია.

ელისომ იცის რა აწუხებს ქმარს.
ისიც იცის, რომ სადღაც სიცოცხლე ჩაისახა. ამას მარტო ის კი არა, ჩქარა
სხვებიც გაიგებენ. უკვე უჭირს დახლა დახრა, უკვე...

— ელისოს შევილი არ ეყოლება, — თქვა რობიზონას დედამ ისე, თითქოს
თავისთვის ჩაილაპარაკაო. დედა ხელსაქმობდა, რობიზონასთვის არც შეუბე-
დავს, ისე გაბორილდა გარეთ.

რობიზონა ტახტზე გაშხლართულიყო, დედის ნათქვამზე ელდანაცემი აწ-
რიოდა:

„არ ეყოლება? მაშ, ამხელა კაცი უძიროდ უნდა გადაეგოს?!“ რობიზონას
გული აუჩუყდა, დედა ისეგ ოთახში შემობრუნდა, თორემ იქნებ აცრემლებუ-
ლიყო კიდევ.

რობიზონასთვის ეს მეხის გავარდნა იყო. წამოდგა, დედისთვის არაფერი
უთქვამს, თოხი მოჭებნა და რუსკენ გაეშურა.

ყველა შემხვედრს აოცებდა რობიზონა. იგი ზედაც არავის უყურებდა, მი-
დიოდა ჩუმად, თავბირი ჩამოსტიროდა.

წინ ვიდაც გადაუდგა:

- ცუდი ხომ არაფერია?
 - არაფერი.
 - აბა, რა ნაწვიმარი ინდაურივით მოხუშულხარ!
- რობიზონამ კრიჭაშეკრულმა გააგრძელა გზა. შემხვედრმა მხრები აიჩირა
და გაოცებული თვალი გააყოლა.
მიდიოდა რობიზონა და უწომოდ დიდ ჩრდილს მიიყოლებდა.

* * *

სიმალლით ორი მეტრი იქნება, მაინც, რობიზონს კი არა, რობიზონას უძა-
ხიან.

რობიზონას დედამამა ხიფათისა და მოგზაურობის მოყვარულები არ ყოფი-

გოთხროვა

ეს ბიჭი კი სწორედ ახლა გადაირია, ბიჭი კი არა, კაცი.
ათასი ფიქრი უტრიალებს თავში ელისოს: „ყველაფერს ვიტყვი, ყველამ იცოდეს, რომ მე მალე დედა ვიქნები. მერე რისთვის? ბედნიერება ამით ვიყიდო? არა, არ ვიტყვი“.

ზოგჯერ ყველაფერი ავიწყდება და მხოლოდ ბავშვი აგონდება, სურს წარმოიდგინოს როგორი იქნება იგი და წარმოიდგინოს კი არა, თითქოს თვალთაც ხედავს, ეფერება, უცინის, უხარია: ძლივს იოკებს სიხარულს. როგორც დაგუბებული დარღია ძნელი, სიხარულიც ისე.

რობიზონა დილადრიან იცვამს ფიჭაკს და მიდის, მიყვება დაბაში მიმავალ ავტობუსს. იქიდან შუალამისას ბრუნდება, დაეგდება ლოგინზე, ღვინის მუავე სუნს აფრქვევს და შფოთავს.

„არა, ეს ის რობიზონა არ არის, ეს ის ბიჭი არ არის, ვილაც სხვა კაცია“, — ელისო ცრემლებით აღბობს ბაღისს.

* * *

ის ქალი დაბაში ცხოვრობს. რობიზონა მას ადრეც იცნობდა, ცოლის მოყვანამდე. ნაქანდაკევი სხეული და ძლიერი მკლავები აქვს. სახეჭორფლიანია, მაგრამ თოვლივით თეთრი ყელი ყველა ნაკლს გამოისყიდის. სწორედ ერთი კვირის წინ შეხვდა, სამსახურიდან ბრუნდებოდა, შეხვდა და თითონვე დაუწყო საუბარი რობიზონას. მერე ბოდიში მოუხადა, არა მცალიანო, თუ გინდა ხვალ შეხვდეთო.

რობიზონა გამოეთხოვა და დაბის ავტოსადგურში წავიდა.

მიდიოდა რობიზონა და საკუთარ სხეულს ვეღარ გრძობდა. ქუჩაში ხალხი ხედებოდა, ყურადღებას არაფერს აქცევდა, ბაზრის გამოსასვლელში მოხუც ქალს დაეჭაბა, წააქცია, წამოაყენა და ისევ ჩქარი ნაბიჯით განაგრძო სვლა.

ავტობუსების სადგურში ელისოს ამხანაგს გადაეყარა. ქალი გაოცდა: მთელი სოფელი რობიზონის გაავაცებდა ლაპარაკობდა, ახლა კი მხიარული ჩანდა იგი.

- დალი, გაიგე? — შესცინა ქალს.
- რა რობიზონა?...!
- ერთს უკითხავს მეტუფეტე რაჰველისათვის...
- დაიწყე ზღაპარი?

ქალი ავტობუსისაკენ გაეშურა. რობიზონაც მას მიჰყვა.

შიგნით, რობიზონას ხელმარჯვნივ, მოხუცი ზის, თვლებს ნაბავს, ჩახებთქება მანქანა, ჩაკანტურებს თავს და ეღვიძება. ცოტახანს იმაგრებს თავს, მერე ისევ თვლებს.

მოხუცის უკან ერთ ქალს შეფუთული ბავშვი უჭირავს ხელში. შოფრის გვერდით, პატარა ყუთზე, ზურგზე ჩანთამოგდებული სოფლის ფოსტალიონი მოკალათებულია. ჩანთა დიდია და გაუთეხილია გატენილი.

პირველ და მეორე სკამზე გოგონები სხედან. წინანი უკან მჯდომებს ფოსტალიონზე ანიშნებენ და არატომღაც გულიანად იცინიან.

ხელსაკიდზე დაკონწილებული ყმაწვილი კაცი გოგონებს ურცხვად აშტერდება.

— თავი გაიტეხე, — შესჩივლა რობიზონამ დალის, როცა მანქანა პატარა ღრმულში ჩახებთქა და თავი მანქანის ჭერს მიახალა.

ბავშვიანი ქალის გვერდზე მჯდომმა მწყემსმა ადგილი დაუთმო:

- დაჭექი, კისერი არ მოიტეხო, — უთხრა, — რკალივით მოხრილი როდემდე იქნები.

დალის შემოსვლისასვე დაუთმეს ადგილი, ამიტომაც შეთავაზებულ ადგილზე რობიზონა გაიჭიმა და ბავშვს ხელი მოუთათუნა.

მოხუცი თვლებს.

პატარა საწოვარას თხოულობს.

— მწუ... მწუ... — წრუწრუნებს ქალის გვერდით მოკალათებული რობიზონა და პატარას დამანჭული ტუჩის ქვევით სალოკ თითს უცაცუნებს. მერე თითონაც მისი გამოჯავრებით კნავის.

მოხუცი ცერ-ცერად იყურება, ეს მეორე ბავშვი უფრო მჩხვანა გამოდგა. ფოსტალიონი სათვალეს ისწორებს, უკანასკნელ ცნობებს კითხულობს: „ჩომბე ნებდება“.

„კატანგის უანდარმერია სადღაც მიიპარება“.

* * *

რობიზონა იმ ქალთან შესახვედრად მიდის და ისევ შვილზე ფიქრობს. „ნანა... ვისა? კახაბერსა? ჰო, ბიჭი იქნება, მამასავით მაღალი, ღედასავით ჭრელთვალა. ოღონდ, შავი წარბები ექნება და... არა, იქნებ ბიჭი არ იყოს, მაშინ ვისა? თამარიკოს? ქეთევანს? ნინოს? არა, მანანას. ახლა ყოველ მეორე გოგონას ნანა ან მანანა ჰქვია. ბიჭი იქნება, ბიჭი ნანა კახაბერსა! ნანა!“

უკვე დანიშნულ ადგილს მიადგა.

იცდის რობიზონა. მოვა? არ მოვა? თუ გაიგო, რომ ცოლი მყავს? ვერ გაიგებს, მოვა.

მეორე ოჯახი? სად გაგონილა ეს? მამა რა გზას დაადგეს? შვილი ეყოლება, ელისოს მიუყვანს და ეტყვის, რომ იშვილა.

„მერე, ელისო... რას მეტყვის ელისო?“ თითქოს პირველად გაახსენდა ცოლის არსებობა.

გარემო შეშფოთებით მოათვალერია, ავტოსადგურისაკენ შემოტრიალდა და ათიოდე ნაბიჯი გაიარა. ისევ შეჩერდა, საათს დახედა. ათი წუთი დარჩენილიყო ქალის მოსვლამდე. დანიშნულ ადგილზე დაბრუნდა.

„ათი წუთი. შეიძლება ადრეც მოვიდეს“, — გაიფიქრა მან. „ქალს თავის დაფასება უყვარს, დაიგვიანებს“, ჰიბიდან ხელსახოცი ამოაღო, გაოფლილი ხელისგულები გაიწმინდა. ისევ ფიქრებში ჩაიძირა, ახლა ელისოს თვლები მოელანდა. და გაახსენდა რობიზონს, ორი წლის წინ კოლმეურნეობის ცხენმა რომ დასცა და სამი ნეწი ჩაუღეწა. ელისო ღამეებს ტეხდა და სულ გვერდით ეჭდა. რამდენჯერ გაუხილებია მიღუშულ რობიზონას თვალი და ელისოს ცრემლს წასწყდომია.

„მე ეს არ შემიძლია, არ შემიძლია ეს“, — თითქოს შეეკამათა ვილაცას.

„აბა, ამხელა კაცი უძიოდ გადავეგო?!“

„მერე, ის ქალი კი არ იქნება ცოდევა? არ იქნება?“ მოპასუხე დუმდა.

„არა, მე ეგ არ შემიძლია, არა მეთქი“.

მერე ხელისკანკალით ჩაიდო ხელსახოცი ჰიბეში, შემოტრიალდა. „არა, არ შემიძლია“, — ბარბაცით გასწია ავტოსადგურისაკენ. „არასოდეს“, — დაასკვნა და ძალამოცემული რობიზონა თითქმის სირბილზე გადავიდა.

* * *

დილადრიან დგება რობიზონა. რახანია, ყოველ დილით საგარეო ტანსაცმელს იცვამდა, ახლა კი სამუშაო ტანსაცმელს იცვამს და ბაღისკენ მიდის. ელისო თვალს მიაყოლებს და უკვირს.

მეორე დილა, მესამე, მეოთხე...

ელისო ნაღვლიანად იღიმება: ბედს შეურიგდაო, ფიქრობს.

შაბათ საღამოობით ხალხი საჭიდაო მოედანს აწყდება. ცოლი და ქმარი ერთად მიდიან. კინოშიც ერთად დაიარებიან. ოღონდ ეგაა, რობიზონი გულჩათხრობილი გახდა.

ელისოს თავისი სამსახური აქვს, სოფლის ექთანია, მაგრამ ბაღში სადილის ჩატანას მინც ახერხებს.

დღესაც ბაღშია ელისო. რობიზონამ დღეს ბაღი უნდა შეწამლოს, უკანასკნელად შეწამლავს, მერე უკვე აღარ ჭირდება ვაშლებს დამცველი შხამები.

რობიზონა ცოლს შეფარვით აკვირდება.

რა ჯანდაბამ აფიქრებინა, ფუ... გამოიყვანს ორიოდ უპატრონო ბავშვს, გაზრდის. ბავშვის გამოყვანას დიდი დავიდარბა ჭირდებაო, არა უშავს, გამოიყვანს. თავისი სისხლი და ხორცი იქნებ სულ სხვა იყოს, მაგრამ ელისო... გამოიყვანს, ერთი წუთით რომ შეხვედრია, ის ბავშვი შეყვარებია და თავისი გაზრდილი...!

ელისო ჩანთიდან პურს იღებს. პატარა ქვებით წამოღებულ სადილს თავს ხდის.

არ იცის რობიზონამ, რომ მალე მამა გახდება.

სხვა ვინმე ელისოსავით არ მოიქცეოდა. აი, თუნდაც სანდროს ცოლი, მართა. იგი ქმარს მკერდზე მუშტს მიუბაგუნებდა, რა გიდივს ამ წოწოლა გულ-

მკერდში, შე დასაწვავო, ასე რომ გადაირიო, — ეტყოდა, არც გამტყუნებ-
და ელისო. თითონ კი რა ქნას, ასე არ შეუძლია!

რობიზონა ხსნარით დაწინწკლულა. ვაშლის ხეებიც თეთრად არიან და-
ვარული.

რობიზონა, ცოლთან ერთად, ჩრდილში ზის, მოტანილ სადილს მიირთმევს.
მას იმ საღამოსი და იმ დღეების დავიწყება უნდა, მაგრამ ვერ იფიქრებს. ახლა
პურის ჰამას დაამთავრებს, ისევ მუშაობას შეუდგება, ელისო კი სახლისკენ
გასწევს.

ქმარი მოთვალთვალე ყანასავით აქეთ-იქით იყურება, ტუჩებს იწმენდს,
ცოლსა ბკოცნის და დგება. იქვე დგას შხამსახსური. აპარატს ზურგზე აიკიდებს
და ისევ შეუშაპუნებს თეთრ ხსნარს.

— ელისო, ამიწიე — ეუბნება ცოლს და ცალი ხელით ხელსაკიდს ეკი-
დება.

მარტოობისას ღობესთან იხსნიდა აპარატს. იქ ერთი ბრტყელი კუნძია,
ზედ შემოდგამდა და მერე მხრებზე მოიგდებდა.

— ელისო!..
ელისოს არ ესმის.

— მომხმარე! ვერ გაიგე?!..

ელისო წამოდგა. აუწიოს? აუწევს, მაინც ასე იოლად რა მოუფა. სიმძიმე
იგრძნო ხელში, განა ადრე არ იცოდა, რომ შიშნა. ძალა არ დაატანა თავს,
შხამსახსურს მოეშვა.

— ელისო! — ქმარი ზურგს უკან იყურება.

— ვერ ავწევ.

— რატომ?

— იმიტომ, რომ ვერ ავწევ.

— შენ რაღაც...

ელისო იღიმება და ხმას არ იღებს.

— რატომ ვერ ამიწევ?

— იმიტომ რომ...

— შენც წელი არ მოიწვევით!

ელისოს ელვამ დაუარა. უნდოდა ატარებულიყო, უნდოდა ზურგი შეეკ-
ცია რობიზონასთვის. მაგრამ ქალი მაინც პირდაპირ უყურებს რობიზონას.
რობიზონა კი იღიმება კიდევ. არა, იმ ღიმილში ბოროტების ნასახიც არაა.

— რომ მოვიწვევით?

— ელისო!... — ახლა კი თვალებს აბრიალებს რობიზონა, აპარატს დაბლა
აგდებს.

— მართლა?! ელისო!..

— მართლა.

— არ მეხუმრებ?!
ელისოს ზედიზედ აეწვა ტუჩები, მარცხენა და მარჯვენა ლოყა, ყელი.
მისმა მხრებმა ტკაცატკუცი დაიწყეს.

— შეილი, შეილი! — რამდენჯერმე გაიმეორა რობიზონამ, ბალახზე ციბ-
რუტვივით გაგორდა, ცოტახანს გულდაღმა გაშოლტილი იყო, მერე წამოდგა, გა-
იქიმა და გასძახა:

— ჰემიო!..

ხმა მიწვდა. რობიზონამ შეცბუნებით მოათვალთვალა გარემო, ხომ არავინ
გაიგონაო. არა, მეზობელ ბაღებში არავინ ჩანდა. ფრთხილად მოხვია ელისოს
წელზე ხელი, დაბლა დასვა, თითონ მის გვერდით ზურგზე გადაწვა. დიდხანს
იყვნენ ასე. ქალი პატარა წყირით მიწაზე რაღაცას ჩიჩქნიდა, მეორე ხელის
ილაყვით ოღნავ ეხებოდა ქმარს. ქმარი გულდაღმა ეგდო და ვაშლის ტოტებში
ასხლეთილ სხივს თვალს უსწორებდა.

მზე ჩაიღოდა. რობიზონა ოფლში გახვითქული მიყვებოდა ხეების რიგს.
შხამსახსურს იმარჯვებდა. თოფივით უმიზნებდა, დახუნძლულ ტოტებს თავს
ეკლებოდა. თეთრი შხაპი მზის უკანასკნელ სხივებში ბურუსად ირეოდა. ფო-
თლებზე წვეთების მრავალფერი ელავდა. რობიზონასაც ეცემოდნენ წვეთები,
მაგრამ ისინი არ ელავდნენ, სამაგიეროდ მისი თვალები ნაღვერდლებივით
ბრიალებდნენ.

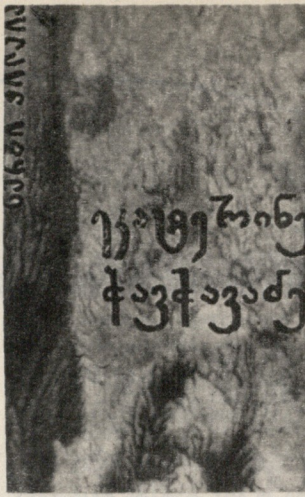
სამუშაო მოათავა.

ღელეში პირის დასაბანად ჩავიდა. მშვენიერი საღამო იყო. მზესუმზირას
თავი დასავლეთისაკენ მიებრუნებინა და გვირგვინის ყვითელი ყვავილები და-
ბლა დაეხარა. მან რატომღაც ელისო გაახსენა.

სოფლის ორღობეში მიამბოტებდა რობიზონი და იღიმებოდა. ყველას უკ-
ვირდა მისი ღიმილი. მაგრამ ანგალი ბიჭის კი არა, ძლიერი კაცის ღიმილი
იყო ეს.

რამდამცინისაბან

1984 წელს ჟურნალმა „დროში“ (№ 2, 3, 4) გამოაქვეყნა ნარკვევი „კა-
ტუნისა ქალები“, რომელიც ეხებოდა მარიამ ზინა, რუსულან იორამაშვილების,
თ. სისაურის, ზ. ზურაშვილისა და სხვების მიმართ სასამართლო ორგანოების
მიერ აღძრულ საქმეს. შემდგომი ძიების საფუძველზე საქმე წარმოებით იქნა
შეწყვეტილი დანაშაულის დაუდასტურებლობის გამო.

ნიუსი

საქართველოს დღეობა

ეკატერინე ჰაგვაძის სახელი განუყრელად არის დაკავშირებული რო-
გორც ჩვენი ლიტერატურის ისტორიასთან, ისე ჩვენი ერის ცხოვრებასთან მე-
ცხრამეტე საუკუნეში. გამოჩენილი მკვლევარი ალექსანდრე ჰაგვაძის ქალიშვი-
ლი, რომელსაც შესტრფოდა და უმშვენიერეს ლექსებს უძღვნიდა ნიკოლოზ
ბარათაშვილი, შემდგომში სამეგრელოს სამთავროს დედოფალი გახდა და ბო-
ლოს ამ სამთავროს გაუქმებამაც მოესწრო.

როსტომა და დახლოებული სოციალ-პოლიტიკურ ვითარებაში უხდებოდა
ცხოვრება ეკატერინე ჰაგვაძის; მისი ოჯახის ამბები, მისი პირადი ბედი უშუ-
ალოდ გადაეწა იმ დროის პოლიტიკურ-საზოგადოებრივ ამბებს — საგლეხო
აჯანყებას, ოსმალთა შემოსევას და ა. შ. ამიტომ ეკატერინეს ცხოვრების აღ-
წერა შეუძლებელია ისე, თუ არ დაიხატა სურათი მეცხრამეტე საუკუნის შუა
წლების საქართველოსი. ეს ხელსაყრელი და საინტერესო თემა მწერლისაო-
ვის; ამ თემას მიუძღვნა სერგი ჰილაიამ თავისი ახალი წიგნი „ეკატერინე ჰა-
გვაძე“.

ამ წიგნმა ჩვენი მკითხველის ღრმა ინტერესი გამოიწვია. აქ პირველხვე
ფურცლებზე გამოჩნდნენ ჩვენი წარსულის შესანიშნავი ადამიანები, ავტორმა
კარგად გვიჩვენა და დაგვიხატა ის შინაგანი პროცესები, რომლებიც ხდებოდა
საქართველოს ცხოვრებაში.

მწერალი კოლორიტული ფერებით გვიხატავს დავითისა და ეკატერინეს
ოჯახის მთელ ისტორიას, მეფის მოხელეთა დაუსრულებელ ინტრიგებს, როცა
ისეთი მძიმე ატმოსფერო იქმნებოდა ეკატერინეს ირგვლივ, რომ მას აღარ შე-
ეძლო მინდობოდა თავისი ბავშვების აღზრდასაც კი. ცხადია, ავტორს არ
შეეძლო გვერდი აეღო და არც აუარა ნიკოლოზ ბარათაშვილისა და ეკატ-
ერინეს სიყვარულის ამბავს; ამით წიგნი უფრო საინტერესო და მიმზიდველი
გახდა. სულიერად მოქანცული და სასოწარკვეთილი დედოფალი კითხულობს
ბარათაშვილის ლექსებს და თავისთვის ჩურჩულებს:

„მე გვიან, ძალიან გვიან გავიგე შენი ლექსების ფასი, შენი ღირსებაც და
სიკეთიც. მე არ ვიცო, რა ბედი მიწეოდა შენს ხელში, მაგრამ ასე მგონია,
უფრო ბედნიერი ვიქნებოდი. ალბათ შენც ბედნიერი იქნებოდი. იქნებ ცოცხ-
ლიც ყოფილიყავ, ჩემს გვერდით მყოფი“.

დამწუხრებულ ქალს უცებ მეორე აჩრდილი დაუდგება თვალწინ, გარდა-
ვლილი მეუღლე გაახსენდება:

„ვერ ვიტყვი, რომ ჩემი ქმარი ჩემთვის შეუფერებელი ყოფილიყო. არა,
ეს უსამართლობა იქნებოდა. დავით დადიანს ვერც ჰკუთნო, ვერც განათლ-
ებით, ვერც გარეგნობით და, მით უმეტეს, მდგომარეობით ვერც ერთი ჰკვიანი
ლამაში ქალი უარს ვერ ეტყოდა. მაგრამ შენ მაინც სულ სხვა ყოფილხარ...
სიამავე მე არ მაკლდა და ამის კვალობაზე შესაფერი წარჩინებაც მერგო. მე
ყველაფერი მქონდა, დედოფლობაც, ტახტიც, დიდებაც და პატივიც. მაგრამ
ვაი, რომ ყველაფერი ეს წარმავალი აღმოჩნდა! ამ სიმარტოვის ჟამს შენ ხარ
ჩემი მფარველი, ამ გაჭირვების ჟამს ისევ შენს სულს მოვუხმობ, თუშცა ვიცო,
რომ მე ამის უფლება იქნებ არ მქონდეს“.

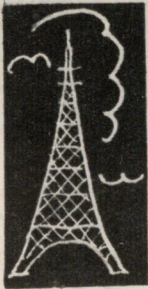
ჩვენი აზრით, აქ არის გახსნილი ის მთავარი სულიერი ტრაგია, რომე-
ლიც გასდევს ეკატერინეს მთელ ცხოვრებას. ახლა იგი დედოფლობას ჰკარგავს,
ხოლო უფრო ადრე, სიყრმის წლებშივე დაჰპარგა მან ყველაზე უფერფერის
განძი ადამიანისა, რომელთანაც შედარებით ამოთა ამოგება სადედოფლო
ტახტიც და ყოველგვარი გარეგნული დიდებაც. ბარათაშვილის სიყვარულს
ეკატერინესადმი ბედნიერი ბოლო არ ეღიარა; მწერლები და მკვლევარები, რა
ფორმითაც უნდა შეეხონ ბარათაშვილისა და ეკატერინე ჰაგვაძის სიყვარულს,
ის მუდამ საინტერესო და რომანტიკული დარჩება ქართული ლიტერატურის
ისტორიისათვის, ვინაიდან ეს სიყვარული ისევე დაუმთავრებელი იყო, რო-
გორც ცხოვრება ნიკოლოზ ბარათაშვილისა.

წიგნში დიდი ადგილი უჭირავს უტუ მიქვას აჯანყებას, რომელმაც მთე-
ლი სამეგრელოს გლეხობა დარაზმა ფეოდალური ტირანიის წინააღმდეგ საბრ-
ძოლველად. ავტორი კარგად იცნობს ხალხის ყოფას და კარგად გადმოგვცემს
სახალხო აჯანყების დაწყების, გაფართოების და განვითარების მთელ ისტო-
რიას.

სერგი ჰილაიამ წიგნი „ეკატერინე ჰაგვაძე“ ზუსტად მისდევს ისტო-
რიულ ფაქტებს და, ამავ დროს, გვაძლევს ამ ფაქტური სინამდვილის მხატ-
ვრულ განსოგადებას. ეს წიგნი ამაღლებულად მოგვითხრობს ჩვენი ხალხის
ახლო წარსულზე.

ალ. სიგუა

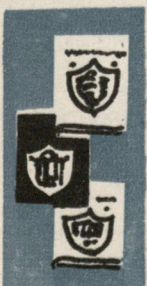
სენიორ ლილის ხეხეხი

იტალიაში, ქ. მილანში გამოდის გაზეთი „კორიერე დელა სერა“. საფრანგეთში მას ჰყავს თავისი სპეციალური კორესპონდენტი — სენიორ ვირჯინიო ლილი. და აი, უცებ ამ სენიორმა ერთბაშად აიყარა გული იმ ქვეყანაზე, რომელსაც ადრე უღრმესი სიმშაბით ეპყრობოდა. კორესპონდენტი მოსდგა და ლაფში ამოხარა თავისი მასპინძლები. ამ იტალიელი უფრანკისტი აზრით, თანამედროვე საფრანგეთში არაფერი არ არის რიგზე. მისი ზიტყვით, საფრანგეთი აღარ არის „მადალი გონების, ხელოვნების, დახვეწილი გემოვნების, ლიტერატურისა და სამხედრო დიდების ქვეყანა“. საფრანგეთი, წერს ლილი, მაგალითს ვეღარ აჩვენებს მსოფლიოს „ვერც თეატრის, ვერც მოდების სფეროში“.

რა მოხდა? რატომ შემოსწრა საფრანგეთს იტალიელი უფრანკისტი? სენიორ ლილის აზრით, საფრანგეთს „არ სურს შეურიგდეს სინამდვილეს“. ამაში თურმე დამნაშავეა ფრანგული „ნაციონალური ეგოიზმი, ანტიამერიკული მისწრაფებანი, საბოტაჟი დასავლეთეკროპული კავშირისადმი, განხეთქილების შეტანა ატლანტიკურ ბლოკში და ბრძოლა უცხოური კაპიტალდამანდებების წინააღმდეგ“.

აი რაში უფიქრა საქმე, აი რა აწუხებს სენიორ ლილის მილანის გაზეთში, რომელიც კარგა ხანია კუდში მისჩანჩალებს ამერიკულ დიპლომატიას, მხოლოდ ლამაზი სიტყვების მოიხსენია „გონება, ხელოვნება და ლიტერატურა“. სინამდვილეში მას ფრანგული კულტურის ბედი კი არ ადარდებს, არამედ ნატო-სი. ამით აიხსნება მისი კორესპონდენტის ასეთი მშფოთვარე ვენბათაღმდვანი. უველაფერი ეს, როგორც პარიზული გაზეთები აღნიშნავენ, „ზიზღის ღირსი იქნებოდა, ასე სხაცოლო რომ არ იყოს“.

„უიუკაკის“
თავჯანისმეხმარნი

უკვე ოცდაერთი წელია, რაც ჰიტლერული გერმანია აღარ არსებობს, მაგრამ ადრევე ჰიტლერის სახელი

კვლავინდებურად შეტანილია დასავლეთ გერმანიის 28 ქალაქის „საპატიო მოქალაქეთა“ სიაში. ამ ფაქტს აღნიშნავს დასავლეთგერმანელი პუბლიცისტი დოქტორი შპილმანი თავის წიგნში „საპატიო მოქალაქეები და პატივისცემა ფედერატიულ რესპუბლიკაში“. ეს წიგნი, რომელიც დაწერილია ოფიციალური წყაროების საფუძველზე, ქალაქ დორტმუნდში გამოვიდა.

ზემოხსენებული ფაქტი იმით კი არ აიხსნება, რომ მუნიციპალურმა მოხელეებმა გულშემატკივრობის გამო ვერ მოიფიქრეს ჰიტლერის სახელის ამოშლა საპატიო მოქალაქეთა სიებიდან. საქმე ისაა, რომ რევანშე მეოცნებეებს, ფიურერის თაყვანისმცემლებს ამით საშუალება ეძლევათ გამოხატონ თავიანთი ბნელი მისწრაფებანი. გერმანიის ფედერატიულ რესპუბლიკაში, როგორც ცნობილია, არსებობს ასევე მეტი ნეოფაშისტური ჯგუფი და ორგანიზაცია, მათ შორის უველაზე დიდია გერმანიის ნაციონალ-დემოკრატიული პარტია. მისი გამგეობის 18 წევრიდან 10 ნაციონალური პარტიის წევრი იყო ჯერ კიდევ 1927 წლამდე. ამ პარტიამ შარშან მონაწილეობა მიიღო ბუნდესტაგის არჩევნებში და მოაგროვა 660 ათასი ხმა. როგორც ჰამბურგის გაზეთი „ანდერე ცაიტუნგი“ მოწმობს, ნაციონალისტურმა ძალებმა დაიბუდეს „ბუნდესტაგში წარდგენილ უველა პარტიაში“.

ჰოდა, რაღათ უნდა გვიკვირდეს, რომ ჰიტლერი ბონის სახელმწიფოს 28 ქალაქის „საპატიო მოქალაქედ“ დარჩა?!

საბკძორღო ბალინჯოები

ერთ თავის ადრინდელ მოთხოვნაში — „სტრასტი-მორდასტი“ მაქსიმ გორკის აღწერილი ჰყავს პატარა, გულუბრყვილო ბიჭუნა, რომელიც აგროვებს და კოლოფებში ამწყვდევს ხოჭოებს, ბუწებს, ობობებს და ბაღლინჯოებს; ბავშვი იმედოვნებს, რომ თუ მათ კარგად აჭამე, გაიზრდებიან, ცხენების ხელა გახდებიან და მათ შეიძლება გამოიყენონ ისინი როგორც შესაქადამად, ისე ტვირთის სახიდად. ასე აპირებდა სულელი ბიჭუნა, სახელად ლიონკა, ტრანსპორტის პრობლემის გადაჭრას.

დაახლოებით ასეთი რამ განუზრახავთ პენტაგონის მესვეურებსაც,

ოლონდ იმ განსხვავებით, რომ ბაღლინჯოებს ეტლში შებმას კი არ უპირებენ, არამედ უნდათ სამარის მიწებისათვის გამოიყენონ. კაცი არ დაიჭრებდა ამას, მაგრამ რას იზამ — ეს ამბავი სავსებით სერიოზულად გადმოსცა რეიტერის სააგენტომ.

ცნობილია, რომ ბაღლინჯოები ძლიერ ეტანებიან ადამიანის სისხლს. თურმე ადამიანის სისხლოვისას ისინი რაღაც წრიბინის მსგავს ხმას გამოხატავენ, რომელიც მეტად ძნელად გასაგონია; პენტაგონის სწავლულები ცდილობენ მოახერხონ, რომ ეს წრიბინის ხმა გააძლიერონ ისე, რომ ადამიანის ყურს კარგად ესმოდეს. როცა ამას მიაღწევენ, ასეთ ბაღლინჯოებს, ავტომატების ვაზნებთან და სხვა იარაღთან ერთად, თან გაატანენ მწვერავთა ჯგუფებს, რომლებიც ვაზს მიუკვლევენ ვიეტნამის ჯუნგლებში მოქმედ პარტულებს; პარტიზანები რომ ჩასაფრებულნი არიან და აი, როგორც კი ამერიკელი მწვერავები მათ მიუახლოვდებიან დაახლოებით 200 იარღის მანძილზე, ბაღლინჯოები ასტებენ წრიბინს და ამით სიგნალს მისცემენ ამერიკელ მწვერავებს — მტერი ახლოა.

მაგრამ აქ წამოიჭრება კიდევ ერთი, მეტად „რთული პრობლემა“: ბაღლინჯოები აწრიბინდებიან არა მარტო პარტიზანების, არამედ მწვერავების ახლოც. ამის თავიდან ასაცილებლად განზრახულია გამოიყენონ ძალიან უბრალო მოწყობილობა, რაღაც რძის ბოთლის მსგავსი. მწვერავს ბაღლინჯოები ამ ბოთლში ეყოლება ჩამწყვდეული, ამრიგად, მწერები იზოლირებული იქნებიან მწვერავისაგან, ხოლო წინ გაშვებული პატარა ნაწერტის საშუალებით იგრობდნენ პარტიზანების სუნს და განვაზს ასტებენ.

„საბრძოლო ბაღლინჯო“, როგორც ვარაუდობენ ზომით ადამიანის ცერის ოდენა უნდა იყოს.

პენტაგონის ლაბორატორიებში ამჟამად ვაცხარებით მუშაობენ ამ პრობლემების გადასაჭრელად.

არვინარ ესახსნარი ამოსანა

როგორც გაზეთები იუწყებიან, ამერიკის შეერთებულ შტატებში, ამ ბოლო ხანებში დიდად იმატა შეშლილთა რიცხვმა, ამასთან, ექიმებმა დაადანტურეს, რომ „შეშლილთა“ უმრავლესობა სიმულიაციას იწყოდა; ამას

გარდა, დიდად ამაღლდა აკადემიური მოსწრება სტუდენტთა შორის, გაიზარდა იმ ახალგაზრდათა რიცხვი, რომელიც სურვილს აცხადებენ ჩაეწერონ ე. წ. „სამშვიდობო კორპუსში“ და ბოლოს, მომრავლდა თაღლითების რიცხვი, რომლებიც ყალბ ღოკუმენტებს ადგენენ.

რა კავშირი აქვს ამ სრულიად საპირისპირო და ერთ-მეორესთან შეუთავსებელ მოვლენებს? საქმე ისაა, რომ უოველივე ეს თან მოჰყვა ახალგაზრდა ამერიკელების მობილიზაციას სამხრეთ ვიეტნამში გასაგზავნად. სწორედ ამ მობილიზაციისაგან თავის დასაღწევად ზოგი შეშლილად აცხადებს თავს და ზოგიც „სამშვიდობო კორპუსში“ ეწერება. არის „სხნის“ მესამე გზაც: ახლახან ნიუ-იორკსა და კლივლენდში პოლიციამ დააპატიმრა 28 კაცი, რომლებიც წვევამდებებს ყალბი ღოკუმენტებით ამარაგებდნენ. ეს ღოკუმენტები ამ უკანასკნელთ სამხედრო სამსახურიდან ათავისუფლებდნენ.

გასული წლის ივლისამდე ამერიკული უნივერსიტეტების სტუდენტებიდან იშვიათად თუ მიჰყავდათ ვინმე ჯარში. მათ ჩვეულებისამებრ თავისუფლებდნენ გაწვევისაგან. ახლა კი პენტაგონი უნივერსიტეტებსაც წაეპოტანა, და დღეს, იმისათვის, რომ გაწვევიდან თავის დაღწევის უფლება მიიღოს, სტუდენტმა განსაკუთრებით უნდა გამოიჩინოს თავი სწავლაში ან სპეციალური გამოცდა უნდა ჩააბაროს. სწორედ ამიტომ აკადემიური მოსწრება დიდად ამაღლდა.

— ახალგაზრდების 99 პროცენტს დღეს არ სურს არმაში სამსახური, — განაცხადა ჩიკაგოს გამწვევი პუნქტის ხელმძღვანელმა.

მართლაც და, აბა ვის ექნება შორეულ ვიეტნამში ბინძური და უბერსპექტივო საქმისათვის თავის გაწირვის სურვილი?

მარტინა მინტეპი ბილბაო

ლი ჩაქბინა. მივარდი, ვეცი, მის ხელს ჩავაფრინ-
დი და უცხად ვიგრძენი, რომ მუხლქვემოთ რაღაც
ცივი ჩამერქო. დანის პირი ისე ღრმად შესულიყო,
რომ პირველად ტკივილიც ვერ ვიგრძენი. დიდხანს
მკურნალობდნენ და ინიაციის ყოველდღე ჩემთვის
ვაშლები მოჰქონდა, არ მშორდებოდა. აგერ, იმ
დღის შემდეგ მთელი სიცოცხლე გავიდა და მუხლს
ქვემოთ ჩაღრმავებული ნაჭრილობები, ძმებს შორის
ყველაზე უსაყვარლესი ძმის ძალაუნებურად დას-
მული დადი, ახლაც კი ცრემლსა მგვრის...

ბაკოში მეორე ვაშლის ხეცაა, რომლის ძირას
ჩემი ერთადერთი უფროსი და ხესუსა, ანუ ჩუჩა,
როგორც ამას შინაურებაში ვეძახით, თავის საქმრო
სილვესტრესთან ერთად საათობით იჭდა. ვერ გაშე-
გო, რა ჰქონდათ ამდენი სალაპარაკო, ისინი ხომ
ყოველ დღე ხვდებოდნენ ერთმანეთს და საჩურჩუ-
ლო მაინც არ ელეოდათ. არ ვასვენებდი, მათ ახ-
ლოს ვტრიალებდი, არ ვეშვებოდი, სანამ სილვეს-
ტრე ნაყინის ფულს არ მომცემდა, ან ჩუჩა თმებით
არ დამითრევდა. ახალგაზრდებს ყოველთვის რო-
დი ჰქონდათ ნაყინის ფული.

ასე უზარუნველად მიდიოდა ჩემი ბავშვობა. მაგ-
რამ ბოლო ხანებში ვაება და მწუხარება შეგვეჩვია.
ჭერ იყო და ორი უფროსი ძმა — ვიქტორი და მათეო
ქლებქით გაგვიხდა ავად. ისინი მაშინ ბილბაოს
გადასახსნელ ხილზე მუშაობდნენ. არ ვიცი, სამუ-
შაო პირობები იყო ძნელი, თუ სხვა რამ მიწეზის
გამო, ისინი ერთბაშად დასნეულდნენ. ერთ გაზაფ-
ხულს ორივენი ბაკოში ამოიყვანეს და ორივენი
ერთ დღეს გარდაიცვალნენ, ერთი — დილით, მეო-
რე — საღამოთი. საბრალო დედაჩემი, ახლაც
თვალწინ მიდგას მისი გაფითრებული და დაღუშე-
ბული სახე, მწუხარებისაგან გაცრცილი ბაგე და
ჩაცვენილი თვალები. დიდ დარდს გაქვავებინა და
დაემუჩნებინა იგი...

შემდეგ ესპანეთში სამოქალაქო ომიც დაიწყო,
დაიწყო ფაშისტური ამბოხება, სასტიკი და დაუნ-
დობელი. აბა, პატარას ომისა რა გამეგებოდა. დე-
იღამ აღმოდებულ ბაკოდან ბილბაოში ჩამოვიყვან-
ა, ბილბაოც ცეცხლის აღში იყო გახვეული.

ბილბაოში, დედაჩემის გარდა, არავინ დამხვედ-
რია. მამა და ძმები ფრონტზე იყვნენ და რესპუბ-
ლიკელთა მხარეზე იბრძოდნენ. ჩუჩაც ფრონტზე
მოწყალეების დად წასულიყო, პატარა ინიაციც კი
ფრონტზე გაპარულიყო. გერმანული თვითმფრინვა-
ვები სისტემატურად ბომბავდნენ ბილბაოს. ირგვ-
ლივ უბედურება ტრიალებდა. უმოწყალოდ ისო-
ცებოდნენ ბავშვები და ბერკაცები, ახალგაზრდა
ქალები და დედაბრები.

ჩემი ბავშვობის მესხიერებას ორი დედა შერჩა:
ერთი მშობელი დედა იყო, მეორე აღმზრდელი დე-
იდა. ერთსაც ამა ს ვეძახდი და მეორესაც, რაც ბას-
კურად დედას ნიშნავს.

იმ საშინელი დღეების განცდილი და მოსმენილი,
ცხადი და სიზმარი ერთმანეთში მერევა. ის კი ნათ-
ლად მახსოვს, მორიგი დაბომბვის შემდეგ, თავშე-
საფრიდან რომ გამოვედი, ჩემი სახლი არ დამხვედ-
რია. მეუბნები სახლის ნანგრევებში ჩამარბულ
დედას მისტიროდნენ. დედაც გაქრა თვალთახედ-
ვიდან. ყველაფერი აირია ირგვლივ... არ მახსოვს
გემზე ვინ ამიყვანა, შორეულ გზაზე ვინ გამამგზავ-
რა. მხოლოდ ბავშვებით სახსე გემი მახსოვს. ვინ არ
იყო იქ: პატარები, სულ ნორჩები, ყმაწვილები, მო-
ზარდები. ძუძუთა ბავშვები დედებს მოჰყავდათ,
აქა-იქ უფროსებიც ჩანდნენ. ახლაც მესმის გემზე
შეთხზული გულსაკლავი სიმღერა:

აიღოს ესპანია,
ესპანია მია...

გემი ტალღებს მივაპობდა, ჩვენ კი ვმღეროდით;
არა, კი არ ვმღეროდით, ვტიროდით, ვკვნესოდით,
ვკვითინებდით.

აიღოს ბილბაო,
ბილბაო მია...

უკან გვრჩებოდა ციცილში გახვეული სამშობლო,
მშობლები და მახლობლები. მივდიოდით და არც
ზღვას უჩანდა დასასრული და არც გზას. მივდიო-
დით და გულსიკვნესით ვემშვიდობებოდით სამშო-
ბლოს.

დიდი ხნის დამქანცავი და დამალავი მგზავრო-
ბის შემდეგ ლენინგრადში ჩავედი.

ბევრნი ვიყავით ესპანელი ბავშვები. იყო გულ-
წრფელი, გულთბილი შეხვედრები. შემდეგ სხვა და
სხვა ადგილსამყოფელი მიგვიჩინეს. მე მოსკოვის
ახლოს მოვხვდი, „პრავდას“ სახელობის საბავშვო
სახლში.

პირველ ხანებში ცოტა გავვიჭირდა, ადვილად
ვერ შევიჩვიეთ უჩველო სიცივეებს (ჩვენ-
თან ბასკეთში თოვლი თითქმის არც გვენა-
ხა), ახალ გარემოცვას. ეს პირველ ხანებში,
თორემ შემდეგ ცხოვრებამ თავისი გაიტანა. დაგვი-
არსეს ესპანური სკოლები, სადაც ჩვენსავით ესპა-
ნეთიდან ჩამოსული მასწავლებლები გვახსენებდ-
ნენ.

პარიზიდან ონდიაშვილ მატარებლით ათი საათის
სავალია. ორნი მივემგზავრებით, კარმენ ლოპესი და
მე; თხუთმეტობე დღის წინ დავტოვე თბილისი,
ოჯახი, ქმარი და ბავშვები.

თვალს ძილი არ ეკარება. ბოლო დღეების მდელო-
ვარება ჭერ კიდევ არ დამცხრა. ბავშვებზე ფიქ-
რიც არ მახსვენებს. მათი მოვლა-პატრონობა ქმარს
გადავაბარე. უფროსი ქალიშვილის ნაინტას დარდი
არა მაქვს. მეჩვიდმეტე წელშია და თავს თვითონ
მოუვლის, მაგრამ შვიდი წლის გიას უჩემოდ გაუ-
ჭირდება.

მომავალი შეხვედრების ფიქრიც არ მახსვენებს.
მე ხომ ამ ოცდაცხრა წლის წინათ, ათი წლის ბავ-
შვმა დავტოვე მშობლიური ესპანეთის ულამაზესი
კუთხე ბასკეთი და მის შემდეგ იქ არ ყოფილვარ.
მთელი ეს ხანი ჭერ მოსკოვში ვიყავ (ხუთი წელი),
შემდეგ თბილისში. თბილისში დავოჯახდი, ქმრის
სამშობლო ჩემად გავიხადე, ქმრის ნათესავები ჩემე-
ბი გახდნენ, მაგრამ ჩემი პირველი სამშობლო იქ
მეგულებოდა, პირინის ნახევარკუნძულზე; დღე
არ იყო, მე ბასკეთზე არ მამოცნება, დღე არ იყო
არ მომეგონებია დედა, მამა, და-ძმები. რვა და-
ძმანი ვიყავით: ვიქტორი, მათეო, ხულიანი, სეგუნ-
დო, ხესუსა, ვისენტე, ინიაცია და მე. ყველაზე უმ-
ცროსი მე ვახლდით, ყველაზე განებივრებული;
დედამამა ბასკეთის დედაქალაქ ბილბაოში ცხოვრო-
ბდნენ.

ბასკეთში ყოფნის უკანასკნელი სამი წელი უმ-
თავრესად სოფელ ბაკოში გავატარე. ბაკო ატ-
ლანტის ოკეანის პირად მდებარეობს, სააგარაკო
სოფელია, ბილბაოდან სამი საათის სავალზე. ბაკო-
ში დეიდასთან ვცხოვრობდი. დეიდასა და ბიძას
შვილი არ ჰყავდათ და ჩემები, როგორც იქნა, დაი-
თანხმეს მარტოხელა მოხუცებთან მეცხოვრა. ჩემს
სიხარულს ხომ საზღვარი არ ჰქონდა, ბავშვისათვის-
საც რა სჭობია სუფთა ჰაერზე ყოფნას.

დეიდა და ბიძა ჯანმავარი მოხუცები იყვნენ, პა-
ტარა ფერმა ჰქონდათ, დღე და დღე მუშაობდნენ,
პირუტყვიც ჰყავდათ, ფრინველიც, ღვინო მოჰყავ-
დათ, სიმინდი. ეწო ხეხილით იყო სავსე.

ზაფხულობით ბაკოში ჩვენები ბილბაოდან საა-
გარაკოდ ჩამოდიოდნენ, შემოდგომაზე უკან ბრუნ-
დებოდნენ, მე კი სოფელში მტოვებდნენ. ხშირად
ჩემთან ერთად ინიაციასაც, ჩემს ძმას, რომელიც ჩემ-
ზე ხუთი წლით უფროსია.

ინიაცია თვეობით რჩებოდა ბაკოში. სკოლაში
ერთად დავდიოდით ვენახებსა და ბაღჩა-ბაღებს
შორის მიმავალი ბილიკით.

მაგრამ მესხიერებაში ყველაზე მეტად ჩვენს
ეწოში დარგული ერთი ვაშლის ხე ჩამრჩა. უნებუ-
რად, მუხლის ქვემოთ, სახსართან ოცდაცამეტი
წლის წინათ დამჩნეულ ნაჭრილობებს ვხინჯავ. იგი
ახლაც მამჩნევია და ჩემთვის ყველაზე სამახსოვრო
და საყვარელი დალია.

იმ დღეს, რატომღაც, მე და ინიაციის ხეზე მხსმო-
იარე ერთი და იგივე ვაშლი მოგვიწინდა, თორემ ვაშ-
ლის მეტი რა ესხა დახუნძულ ხეს. ორთავემ ერთ-
ბაშად წავატანეთ ხელი დაბალ ტოტს, მაგრამ ინი-
აციმ, როგორც ჩემზე უფროსმა და თანაც ბიჭმა,
მოასწრო და ვაშლი პირველმა მოწყვიტა. ღრიალით
გამოვედევნე. ინიაცია გარბოდა, ჯიბიდან მჭრელი
დანა ამოიღო და ვაშლს თლიდა. შემდეგ ბალახებ-
ში ჩაქდა, პირგახსნილი დანა იქვე მიადგო და ვაშ-

მარტინა მინტეპის დედა და და.

ბასკეთი

ნენ. და ისეთივე ცხოვრება დაგვეწყოს, როგორც საბჭოთა ბავშვებსა ჰქონდათ: ვსწავლობდით, თავისუფალ დროს სხვადასხვა წრეებში ვმეცადინებოდით, თხილამურებითა და ციგურებით დავპრობდით. ზაფხულობით ყირიმში, არტყში ვისვენებდით. დიდ პატივში ვიყავით. ქუჩაში, ზურგს უკან მუდამ სიყვარულით აღსავსე სიტყვებს გვაგონებდნენ. ბავშვთა თვითმოქმედ კონცერტებში ხშირად გამოვდიოდით. პირადად მე კარგად ვცემოვარე ესპანურ ზოტას და „ქართულს“, რომელსაც მაშინ ლეკურს ეძახდნენ (რა ვიცოდი, ქართველთა რძალი რომ გავხდებოდი!). არაერთხელ გამოვსულვარ მოსკოვის დიდი თეატრის სცენაზე.

ჩვენთან ხშირად დადიოდნენ ხოლმე დიასი და დოლორეს იბარური. დოლორესი ხომ ბასკია. ბასკ ბავშვებს ერთად შეგვეყრიდა, ბასკურად გველაპარაკებოდა, ბასკური ენის დავიწყებისათვის გვტუქსავდა; გვამღერებდა ბასკურ სიმღერებს, მაგრამ დოლორესი ესპანეთის კომპარტიის ხელმძღვანელი იყო და მხოლოდ ჩვენთან დიდხანს ვერ გაჩერდებოდა — ანდალუსიელ, ასტურიელსა თუ კასტილიელ ბავშვებს ეწყინებოდათ მისი უფურადღებობა.

თანდათან მოშუშდნენ ძველი ჭრილობები, სამშობლოდან პირველი ბარათები გამოჩნდნენ. ჩემს კლასში რამდენიმე-ღა დავრჩით, რომლებიც არსაიდან არაფერს ვღებულობდით, არსაიდან არავითარი ამბები არ მოგვდიოდა.

ესპანეთში აბოპქრებულმა ომმა ოთხი წელი გვაცალა და ბოლოს რუსეთშიც წამოგვეწვია. ჰიტლერული გერმანია თავს დაესხა საბჭოთა ქვეყანას.

დაიწყო ევაკუაცია, ჭერ ენგელსის ოლქში გავგზავნენ, იქიდან სარატოვში. ომი ფეხდაფეხ მოგვადევდა. სარატოვიდან ვოლგით გამოვემგზავრეთ. სტალინგრადში მძიმე ბრძოლები მიმდინარეობდა; საბჭოთა არმიამ იმ დღიდან გასაჭირის დროს უფრადლება არ მოგვაკლო და ერთი სამგზავრო გემი დაგვიტოვა. ჩვენ, 15-16 წლის ადრე გაქალაქებულნი და დაბრძენებული მოზარდები ვიყავით. ჩვენი მცირე სიცოცხლის მანძილზე უკვე მეორე ომის ორომტრიალში მოვხვდით. ღმერთმა უწყის, გზაზე მთელი თვის განმავლობაში რითი ვიკვებებოდით. ღამე მგზავრობა არ შეიძლებოდა, გვეშინოდა ნაღმებს არ წავწყდომოდით, დღით კი ზოგჯერ ფაშისტო მფრინავი მეკობრე დაგვედევნებოდა ხოლმე. მაინც მივცურავდით. დაბინდებისას ნაპირს მივადგებოდით და ღამეს იქ ვათენებდით. სასწაულებრივად გადავრჩით.

ვოლგით ასტრახანში ჩავედით, იქიდან კასპის ზღვით ბაქოში, ბაქოდან თბილისში, ჩვენს საბოლოო ადგილსამყოფელში.

მოვეწყეთ, დავბინავდით, დავისვენეთ, დავლაგდით. შევეთვისეთ თბილისელებს, შეგვეთვისენ. ომის მძიმე დრო იყო, ყველა უჭირდა; ყველა გამარჯვებას ახმარდა თავის ძალ-ღონეს, უკანასკნელ ენერგიას, ყველაფერს, რაც ებადა! მძიმე დრო იყო, მაგრამ თბილისელები მაინც ახერხებდნენ

დოლორეს იბარური თბილისში მცხოვრებ ესპანელებთან.

ჩვენთვის უფრადლების მოქცევას, შეძლებისდაგვარად ხელს გვიწყობდნენ, გვეხმარებოდნენ. ერთსაკმაოდ დიდ ქარხანაში ვმუშაობდით, ქართველები სიყვარულსა და სიბოზს არ გვაკლებდნენ, ხშირად მჭადი და ყველი მოჰქონდათ, ზოგჯერ ხილი, ბოსტნეული. ესპანეთიდან წამოსვლის შემდეგ მჭადი პირველად თბილისში ვჭამე, უმჭადოდ ბასკეთში კერძი არ მზალდებოდა.

თბილისში ყოველ ნაბიჯზე ვგრძნობდით განსაკუთრებულ უფრადლებას. კინოში, როგორც კი გაიგებდნენ ესპანელები ვიყავით, ურიგოდ გვიშვებდნენ, ტრამვაიში ადვილს გვიტოვებდნენ. ყველანი გვეფერებოდნენ, გვამხნევებდნენ. არასოდეს დამავიწყდება გომელაურის, ბედინიშვილის და ბოკერიას გულსათუთი დამოკიდებულება, რომლებმაც ჩვენთვის არც სიბოზი დაიშურეს, არც ლუქმა-პური, არც სიყვარული და არც გულისხმიერება.

შემდეგ ომიც დამთავრდა, წაღვერში სანატორიუმში ყოფნის დროს ერთ თბილისელ თმხუტუჭა, შავ ქართველ ვაჟს დავუახლოვდი, დავუმეგობრდი. ბოლოს კი აღმოჩნდა, რომ უერთმანეთოდ ცხოვრება არ შეგვეძლო. ასე შევქმენით ოჯახი.

ქორწინების სამიოდ თვის შემდეგ მოსკოვიდან, მეგობარ ესპანელისაგან წერილი მივიღე. რობერტო საუტუა ბილბაოდან, ჩემი ქალაქიდან იყო. ჩვენ მიწერ-მოწერა რატომღაც არ ვგვქონდა. რობერტო მწერდა, რომ ბილბაოდან მან ერთი ბარათი მიიღო და ჰგონია, რომ მისი ადრესატი მე უნდა ვყოფილიყავი. წერილში პატარა ბარათი იღო და ფოტოსურათი. ფოტოს დავხედე და გაოცებისაგან აკანკალდი. ფოტოსურათიდან ჩემი და, ჩემი ჩუჩა მიმწერდა. მისგან მოწერილი ბარათი მოკლე იყო. მწერდა მე, სენიორა მარტინა მინტეა ბილბაოს, ეგებ შენ ჩემი დაკარგული და ხარ, მასაც ეს სახელი და გვარი აქვს, აგერ ათ წელზე მეტია ვეძებთ და ვერსად გვიპოვიაო. და თუ მისი და არა ვარ, შეწუხებისათვის ბოდიშს იხდის. უფრო გასარკვევად ფოტოსურათსაც გზავნის...

გასაგებია, რა სიხარული იქნებოდა ჩემს ახლად შექმნილ ოჯახში. რობერტო მწერდა, რომ შემძლია წერილი მას გავუგზავნე, ის კი მოახერხებს ბილბაოში მიწოდებას. მაშინ უშუალოდ ესპანეთში წერილის გაგზავნა არ შეიძლებოდა. წერილი უცხოეთის სხვა სახელმწიფოში იგზავნებოდა (საფრანგეთში, ან იტალიაში, თუნდაც ფინეთში). ჩვენ

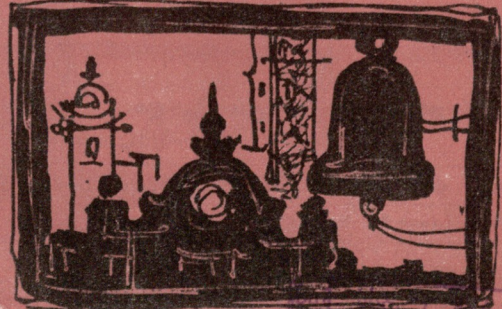
კონვერტი იხეოდა და წერილი იმ ქვეყნის კონვერტში იდებოდა ესპანეთის მისამართით. ასეთი წავლებით და ჯახირობით იგზავნებოდა ესპანეთში და უკან მოდიოდა წერილები.

პასუხის მიწერა არ დამიგვიანებია. ვწერდი, რომ ეს მე ვარ და ვთხოვდი დაწვრილებით მოეწერა ჩემიანების ამბავი. პასუხში სამი თვით დაიგვიანა (ასე მოდიოდა მაშინ ესპანეთიდან წერილები). წერილში ფოტოსურათი იღო: აგერ დეიდაჩემი, ჩუჩა, სილვესტრე (ჩუჩა მასზე გათხოვილა), სეგუნდო, ვისენტე, ინიაკო... როგორ ჰგავს დეიდაჩემი დედაჩემს, ალბათ, ბიძა ცოცხალი არ არის და დეიდაშინ თუ მოიყვანეს. იმ დღიდან გამართა ჩვენს შორის მიწერ-მოწერა. ვთხოვდი დედაჩემის სურათი გამოეგზავნათ. ცალკე მივიღე ამას სურათი, არა, როგორ ჰგავან ერთმანეთს დები!.. საბრალო დედაჩემი!.. საბრალო მამა და ხულიანი!.. ომის დროს დაღუპულიყვენ.

ჩემი ქმრის ოჯახში შესვლისას, ქართული სრულიად არ ვიცოდი. მოხდა ისე, რომ დაქორწინების ცოტა ხნის შემდეგ ქმარს მივლინებთ მოხუცა აჭარაში წასვლა, მეც თან წამიყვანა და გურიიში, სოფელ ჩიბათში დამტოვა თავის აღმზრდელ ფუცუსთან. არც სოფელში იცოდნენ რუსული და არც მე ვიცოდი ქართული. მაგრამ ერთ კვირაში ენა გავიტეხე და მერე ისე წავიდა, რომ არც კი შემომჩვენვია თუ როგორ ვისწავლე ქართული. გურია ძალიან მიყვარს, რაღაცათი ჩემს ბასკეთს მაგონებს.

საბჭოთა კავშირის სარბიელზე გამოჩნდნენ ესპანელები, ჩემი ტოლები და მეგობრები. განსაკუთრებით თავი ისახელებს ფეხბურთში: ავგუსტინ გომესი, ხესუს ვარელა... (ბასკ ფეხბურთელებზე ხომ ლეგენდები დამხვდა საქართველოში).

(გაგრძელება იქნება)

სახ. საბ. რესპუბ. ბიბლიოთეკა

ჭრე-ჭრეი ახეხი

მანქანა, რომელიც იაზროვნებს

ტრაქტორი იმუშავებს... მძღოლის გარეშე

საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის კიბერნეტიკის ინსტიტუტმა ამას წინათ, მანქანათა და პოლიმერული მასალების მექანიკის ინსტიტუტთან ერთად, დაამუშავა ბორბლებიანი ტრაქტორის ავტომატურად მართვის სისტემა.

ტრაქტორი მძღოლის გარეშე მუშაობს. მისი მართვა ელექტრული და ოპტიკური ხელსაწყოებით ხორციელდება. საჭიროების შემთხვევაში ტრაქტორს შეუძლია შეჩერდეს, ან სახურველი მიმართულებით შემობრუნდეს და მინდორზე წუსტად გაავლოს ხნულის კვლები.

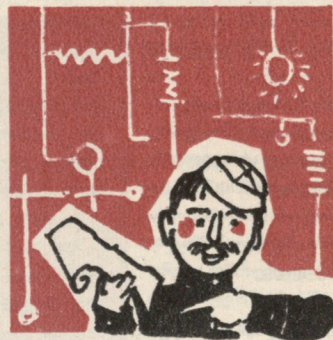
მანქანის წინა ნაწილზე ათავსებენ დაახლოებით 25 სანტიმეტრი სიმაღლისა და 10 სანტიმეტრი სიგანის სპეციალურ მოწყობილობას — გადამწოდს, რომელიც ტრაქტორის მეთვალყურის მოვალეობას ასრულებს. როგორც კი ტრაქტორი კვლიდან გადაუხვევს, გადამწოდი ელექტრული სიგნალების გამოშვებას იწყებს. ეს სიგნალები მანქანის შუა ნაწილზე მოთავსებულ ელექტრულ ბლოკს გადაეცემა და ბრძანებად გარდაიქმნება. ბრძანება დაუყოვნებლივ ეცნობება მანქანის ე. წ. შემსრულებელ მექანიზმს, რომელიც შემოქმედებას ახდენს ტრაქტორის საჭეზე და საჭირო მიმართულებით აბრუნებს მას.

აღნიშნული ინსტიტუტების ლაბორატორიებში ახლა მუშაობა გრძელდება, რათა უფრო მეტად სრულყონ ტრაქტორის ავტომატურად მართვის სისტემა და მანქანის მუშაობა უფრო ნაყოფიერი და ხარისხიანი გახადონ.

ვინ იცის კიდევ რამდენი ახალი საწაულით განვვაცდით კიბერნეტიკა!

როგორც ცნობილია, კოლმეურნობებისა და საბჭოთა მეურნეობების მუშაკებს უოველდღიურად ათავჯარი საკითხის გადაწყვეტა უხდებოდა — ადგენენ საწარმოო გეგმებს, წინასწარ ითვალისწინებენ ამა თუ იმ ფართობის დაშუშავების ეფექტურობას, ანაწილებენ ტრანსპორტს, მუშახელს, ვარაუდობენ სად დაბანდონ თავისუფალი სახსრები და ა. შ.

მეურნეობათა ხელმძღვანელებს ამ საკითხების გადაჭრა ძირითადად თავიანთ ადღოსა და გამოცდილებაზე დაყრდნობით უხდებოდა. მაგრამ სწორი გადაწყვეტილების მიხაღებად მათ

სჭირდებოდა უამრავი ვარიანტი გადასინჯონ; უოველდღიურ საქმიანობაში კი ადამიანის გონებას უძნელდება დროის მცირე მონაკვეთში წუსტად შეარჩიოს ყველაზე საუკეთესო ვარიანტი.

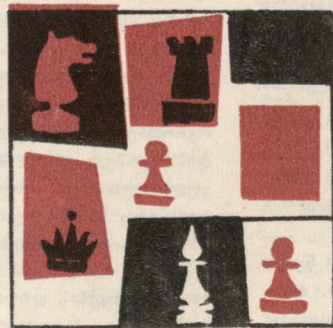
და აი, მეცნიერებმა გადაწყვიტეს დაეხმარონ სოფლის მეურნეობის მუშაკებს. საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის კიბერნეტიკულ-ცენტრში ურ გამოკვლევათა ლაბორატორიაში შექმნეს მათემატიკური მოდელი, რომელმაც ელექტრო-გამოთვლითი მანქანის საშუალებით სოფელ ძალიის ლენინის სახელობის კოლმეურნეობისათვის რამდენიმე საათში შეარჩია მეურნეობის ეფექტურად წარმართვის ყველაზე საუკეთესო ვარიანტი.

შემოსხენებული მათემატიკური მოდელი ჭერ ისევ გამოცდის სტადიას გადის.

მანქანა ავტომატურად მობრუნებს

მოსკოელებმა კონსტრუქტორებმა შექმნეს ავტომატური მოწყობილობა, რომელიც ამერიკიდან უზრუნველყოფს ტრამვაების, ტროლეიბუსებისა და ელექტრომატარებლების მოძრაობის გრაფიკის წუსტად დაცვას. ავტომატი აღმუშავებს, თუ ესა თუ ის ტრანსპორტი რა დროს რა ადგილზე მოძრაობს და ამ ცნობებს გადასცემს სადისპეტჩერს. ამასთან, აქ ყველაფერი ისეა მოწყობილი, რომ ერთ ბლოკს შეუძლია კონტროლი გაუწიოს რამდენიმე მიმართულებას. ეს აპარატი გამოსცადეს მოსკოვში და მან ძლიერ კარგი შედეგი მოგვცა. უკვე დაწყებულია „ავტომატური კონტროლიორების“ სერიული გამოშვება.

უიღბლო მოპარაკავეები

ბრაზილიისა და ურუგვაის საზღვარზე ორი კაცი წის საბაჟოს შენობაში და ვიდრე მათ ჩემოდნებს შეამოწმებდნენ, დროს მოსაკლავად ჭადრაკს თამაშობენ. მათ თამაშს თვალყურს ადევნებს საბაჟოს ორი მოხელე, ერთი მათგანი ახალგაზრდაა, მან სწორედ დღეს დაიწყო საბაჟოში სამსახური. უფროსი მოხელე ჩურჩულით

უხსნის ახალგაზრდა თანამშრომელს, რომ ჭადრაკის მოთამაშეებს საბაჟოს ხშირი სტუმრები არიან, ისინი, ხულცოტა, თვეში ერთხელ მაინც გადადიან საზღვარზე.

ახალგაზრდა მოხელე მოულოდნელად დგება, მაგიდასთან მიდის, მოთამაშეთა პროტესტის მიუხედავად დაფიდან იღებს ფიგურებს, შუაზე ხსნის და ხელის გულზე ილაგებს ჭადრაკის ფიგურებიდან ამოღებულ... ბრილიანტებს. კონტრაბანდისტებს კოვში ნაცარში ჩაუვარდათ. საბაჟოს ახალგაზრდა მოხელე ჭადრაკის დიდი მოყვარული იყო და იგი დაეჭვა იმ გარემოებამ, რომ ერთ-ერთ მოჭადრაკეს არავითარი წარმოდგენა არ ჰქონდა ამ საინტერესო თამაშზე, იგი უაზროდ ალაგებდა ფიგურებს აქეთ-იქით.

ყველაზე საუკეთესო ფეხბურთელი

რაოდენ საწყენია, რომ მსოფლიო ჩემპიონატის მატჩებში მონაწილეობა ვერ მიიღო მსოფლიოს ყველაზე საუკეთესო ფეხბურთელი — ავსტრალიელი ბოუნსერმა. მისი გამოვლად, ექვი არ არის, ნამდვილ სენსაციას გამოიწვევდა.

კომპეტენტურმა სპეციალისტებმა ერთსულოვნად დაასკვნეს, რომ ბოუნსერს ბადალი არა ჰყავს. ის მოქნილი და ქარივით სწრაფია, შესანიშნავი დრიბლორია, სწორუმპოვრად ფლობს ფინტებს. მას ვერავინ ართმევს ბურთს. ამასთან, ბოუნსერი უოველგვარი მდგომარეობიდან ისე წუსტად და ძლიერად ურტყამს კარში, რომ ვერც ერთი შეკარე ვერ გახედავდა ამ ბურთის ასაღებად გადჭტომას.

მამ რატომ ვერ ვნახეთ მისი თამაში? მიზეზი, რომელმაც ბოუნსერს ხელი შეუშალა ფეხბურთის სამშობლოში ჩასულიყო და თავისი ვირტუოზული თამაშით გაეოცებინა მყურებელი, ის არის, რომ იგი ადამიანი კი არა, კენგურუა; კენგურუებს კი, როგორც დანარჩენ ცხოველებს, როგორც ცნობილია, ფეხბურთის გუნდებში არ ღებულობენ.

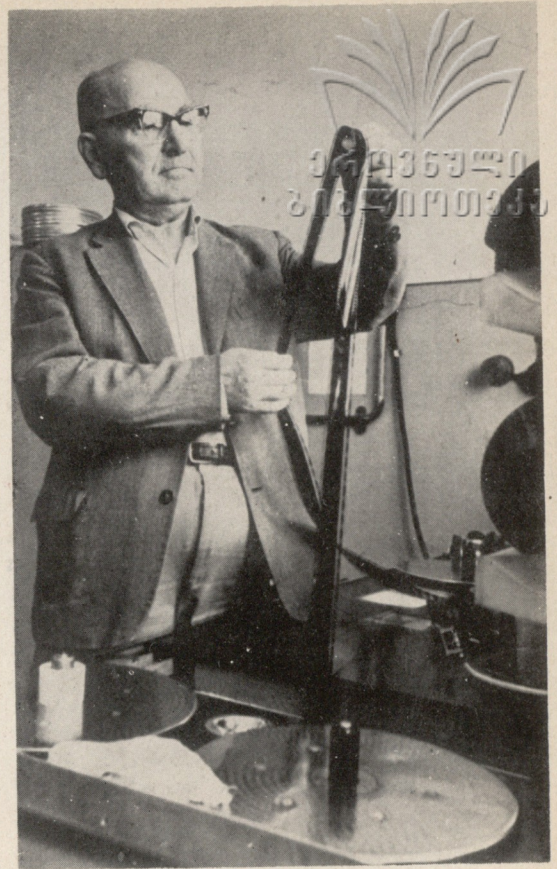
გარეკანის პირველ გვერდზე: ოქროს სასმისი. თრილეთი. ძვ. წ. აღრ. 11
ათასწლეულის შუა ხანა. ფოტო გ. თიკანაძისა. მეოთხე გვერდზე:
ლაშა ბიჭი. ფოტო ო. თურქიასი.

რედაქტორი გ. ნატროშვილი. საარედაქციო კოლეგია: ო. გიგინეიშვილი, ს. ღურშიშიძე, მ. სააკაშვილი, ი. ტაბალა, ი. ციციშვილი, რ. ჩხეიძე, უ. ჯაფარიძე.
საბ. კვ ცენტრალური კომიტეტის გამომცემლობა | მხატვარი-რედაქტორი დ. ნოდია. ტექნედაქტორი დ. ხეფთაშვილი. კორექტორი ნ. ქუთათელაძე.
რედაქციის მისამართი: თბილისი, რუსთაველის პრ. № 42, III ხართ. ტელ.—რედაქტორის 9-54-66, მ/გ. მდივნის—9-82-69, განყოფილებების—3-28-42, 9-01-39
რედაქციაში შემოსული მასალები ავტორებს არ უბრუნდებოთ. ვახი 30 კაპ.

ხელმოწერილია დასახელებად 4/VIII-66 წ. გამოცე. № 105, ჯად. ზომა 70x108/16, 1,5 ჯად. ფურც. ნაბეჭდი ფურც. 4,11. საავტორო ფორმათა რაოდ. 4,79.
პირობით ფორმათა რაოდენობა 4,8. ფიზიკურ ფორმათა რაოდენობა 4,8. ტირაჟი 30.000. შეკვ. № 2740, უე 03201

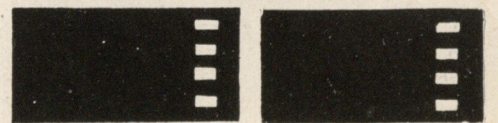

აბესალომი (მსახ. არჩილ მეტონიძე) და ეთერი (მსახ. ლალი ხაბაზაშვილი).

რეჟისორი ლეო ესაკია.

„ახსანოვ და ეთერი“ უკვანძე

უძველესი ქართული ხალხური თქმულება აბესალომისა და ეთერის სიყვარულზე — აგებულია კეთილისა და ბოროტის, ნათელისა და ბნელის ბრძოლის თემაზე. ეს თქმულება საფუძვლად დაედო ზაქარია ფალიაშვილის ამავე სახელწოდების გენიალურ ოპერას. დიდმა ქართველმა კომპოზიტორმა მთელი პოეტური სიღრმითა და სისავსით გამოკვეთა აბესალომის, ეთერისა და მურმანის სახეები, რომლებიც მუდამ იცოცხლებენ ხალხის მეხსიერებაში და არასოდეს არ დაჰკარგავენ თავიანთ ცხოველმყოფელობას.

ამ ოპერის ეკრანიზაცია კინორეჟისორ ლეო ესაკიას დიდი ხნის ოცნება იყო. ამჟამად, ფერადი ფილმი „აბესალომ და ეთერი“ უკვე გამოვიდა ჩვენს ეკრანებზე.

აბესალომის როლს ფილმში ასრულებს თბილისის სამედიცინო ინსტიტუტის მესამე კურსის სტუდენტი არჩილ მეტონიძე. ვოკალურ პარტიას — სსრკავშირის დიდი თეატრის სოლისტი ზურაბ ანჯაფარაძე.

ეთერის როლის შემსრულებელი ლალი ხაბაზაშვილი — საბალეტო სტუდიის მოსწავლეა. ვოკალურ პარტიას ასრულებს ზ. ფალიაშვილის „სახელობის ოპერისა და ბალეტის სოლისტი მედეა ამირანაშვილი.

ნუგზარ შარია ჩვენს კინოსტუდიის პროფესიული მსახიობია. მურმანი კინომსახიობის ახალი როლია. ვოკალური პარტიას ასრულებს თბილისის ზ. ფალიაშვილის სახელობის ოპერისა და ბალეტის სოლისტი თენგიზ ზეინკლიშვილი.

ჩვენი მაყურებელი გულწრფელი აღტაცებითა და სიყვარულით შეხვდა ამ ფილმს.

მურმანი (მსახ. ნუგზარ შარია).

ИНДЕКС 76056

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

